

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ, МОЛОДІ ТА СПОРТУ УКРАЇНИ
Харківський державний університет харчування та торгівлі

Л. М. Зарецька

ІСТОРІЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ВЧЕНЬ

ТЕСТОВИЙ ТРЕНІНГ

Харків
2012

Схвалено на засіданні кафедри економічної теорії, протокол № від.05.2012

Рекомендовано науково-методичною радою економічного факультету ХДУХТ, протокол № 9 від 28.05.2012

Рецензент канд. екон. наук, проф. Т. В. Андросова

ЗМІСТ

Вступ	4
Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.	6
Тема 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій	8
Тема 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. –V ст. н.е.)	11
Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V – XV ст.)	15
Тема 5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.)	20
Тема 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.)	26
Тема 7. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок XX ст.)	36
Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)	44
Тема 9. Господарство та економічна думка в період державно-монополістичного розвитку суспільств Європейської цивілізації (перша половина XX ст.)	51
Тема 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції. (друга половина XX ст.)	58
Тема 11. Світове господарство та основні напрямки економічної думки на етапі інформаційно-технологічної революції (кінець XX – початок XXI ст.)	67
Тема 12. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній науці.	72
Тема 13. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-і роки XX ст.)	79
Бібліографія	83

ВСТУП

Вирішення проблеми підвищення якості підготовки фахівців з вищою освітою передбачає значне поліпшення інструментарію навчальних засобів, серед яких особливе місце посідає тестовий комплекс дисципліни, що містить тести навчального (тренінг) та контролюючого характеру.

Запропонований тестовий тренінг охоплює всі теми курсу „Історія економіки та економічних вчень”, передбачені навчальною робочою програмою дисципліни, та являє собою дидактичне забезпечення аудиторної та позааудиторної роботи з метою формування знань, навичок та вмінь студентів.

Представлені тестові завдання мають два рівні складності: нижчий та вищий. Нижчий рівень формує репродуктивні вміння відтворювати понятійний апарат дисципліни. Конструктивною особливістю тестів нижчого рівня є використання методики „розпізнавання образів”, коли у лівому стовпці таблиці наведено наукові поняття (об'єкти, явища), які вивчаються у певній темі, а у правому - описання (образи) суттєвих, відмітних ознак та властивостей цих понять. Завдання студента - знайти між ними відповідність.

Вищий рівень тестових завдань представлений у двох форматах: тести множинного вибору та вербальні тести. Тести множинного вибору передбачають вибір із запропонованої множини варіантів правильної відповіді. Вербальні тести передбачають обґрунтування правильності чи спростування наведеного твердження.

Дидактичні матеріали можуть використовуватись під час семінарсько-практичних занять (вивчення нової теми чи закріплення одержаних знань) чи виноситись на самостійне опрацювання з подальшим аналізом в аудиторії.

Використання тренінгу у навчальному процесі сприятиме формуванню у студентів цілісної системи знань щодо теоретико-методологічних принципів, які історично домінували в процесі еволюції напрямків, течій та шкіл економічної думки, еволюції господарських форм, особливостей економічного розвитку провідних країн світу та України.

Тема 1. Предмет і метод історії економіки та економічної думки.

	<i>Завдання нищого рівня</i> Знайдіть відповідність
---	---

А. Діалектика	1. Наукове припущення, яке висувається для пояснення якого-небудь явища, яке потребує перевірки на досвіді та теоретичного обґрунтування для того, щоб стати достовірною теорією.
Б. Наукова абстракція.	2. Метод суджень, за допомогою якого забезпечується перехід від вивчення одиничних фактів до загальних положень та висновків.
В. Історичний метод.	3. Метод пізнання економічних явищ і процесів у їхньому взаємозв'язку та взаємозалежності, у стані безперервного розвитку.
Г. Логічний метод	4. Метод поглибленого пізнання реальних економічних процесів шляхом виокремлення основних, найсуттєвіших ознак сторін певного явища, очищених від всього випадкового.
Д. Принципи (закони)	5. Метод вивчення економічних процесів в історичній послідовності, в якій вони виникали, розвивалися і змінювалися.
Е. Індукція.	6. Метод дослідження економічних процесів, в ході еволюції, звільнений від історичних випадковостей.
Є. Дедукція.	7. Метод, який надає можливості переходу від узагальнення фактів до вивчення одиничних.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Оберіть правильну відповідь
---	--

1. Назвіть предмет історії економіки та економічної думки:

- а) економічні категорії та закони;
- б) історія економічної думки;
- в) історичний процес виникнення й розвитку економічних теорій;
- г) історія політичної економії;
- д) система економічних відносин;
- е) закономірності розвитку економічних поглядів та ідей;
- є) господарство країн світу в історичному розвитку;

- ж) державну економічну політику;
- з) процеси прийняття рішень окремими раціональними господарськими суб'єктами.

2. Назвіть головні методи дослідження історії економічних учень:

- а) статистичний;
- б) математичний;
- в) логічний;
- г) наукової абстракції;
- д) емпіричний;
- е) історичний;
- є) територіальний;
- ж) мотиваційний.

3. Головним фактором, що використовується в періодизації економічної історії країн Західної Європи є:

- а) географічний;
- б) розвиток культури;
- в) історико-хронологічний;
- г) відносини власності.

4. В основі формаційного підходу періодизації економічної історії лежить фактор:

- а) географічний;
- б) пануюча форма власності на засоби виробництва;
- в) рівень розвитку виробництва;
- г) розвиток культури.

5. Хто заклав основи формаційного підходу до періодизації історії:

- а) К. Маркс;
- б) В. Ленін;
- в) І. Сталін;
- г) Ф. Енгельс

6. Ф Ліст ділив історію економічного розвитку на п'ять стадій: дикість, пастушачий побут, землеробна, землеробно-мануфактурна, комерційна. Який критерій було обрано за основу періодизації?

- а) пануюча форма господарської діяльності;
- б) інтенсивність обміну;
- в) тип власності;
- г) рівень розвитку виробництва, галузевий і професійний поділ праці.

7. Викресліть словосполучення, котре випадає із змістовного ряду:

- а) річна цивілізація – західна цивілізація – середземноморська цивілізація – океанська цивілізація;

б) первісне суспільство – рабовласницьке суспільство – феодальне суспільство – індустріальне суспільство – капіталістичне суспільство.

8. Хто заснував історичний метод в дослідженні історії економіки та економічної думки:

- а) Ф. Ліст;
- б) В. Рокер;
- в) К. Маркс;
- г) В. Ленін.

9. Хто з німецьких вчених в якості критерію періодизації економічної історії взяв розвиток грошового обміну:

- а) К. Бюхер;
- б) Б. Гільдебрант;
- в) В. Рошер.

10. Ідеї мислителів якої країни (країн) стали відправною точкою для сучасної економічної науки:

- а) Стародавнього Китаю;
- б) Стародавнього Єгипту;
- в) Стародавньої Греції;
- г) Стародавнього Риму;
- д) Стародавньої Індії.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Доведіть чи спростуйте твердження
---	--

1. Дисципліна «Історія економіки та економічних вчень» покликана створити у студентів систему знань щодо методології аналізу ринкового середовища і ринкових механізмів.

2. Предметом дослідження дисципліни є господарський розвиток країн світу.

3. Економічна думка доринкової економіки носила описовий характер.

4. Ортодоксальною теорією епохи саморегульованої економіки була теорія класичної школи.

5. Меркантилізм є школою, яка започаткувала основи економічної теорії.

6. Сучасною школою економічних вчень є маржиналізм.

7. Теорія державного регулювання економіки обґрунтована кейнсіанською школою.

8. Історико-хронологічна періодизація розвитку господарства є самою досконалою.

9. Основи цивілізаційного підходу до періодизації економічної історії поклав Фергюсон.

Тема 2. Господарство первісного суспільства та його еволюція на етапі ранніх цивілізацій.

	<i>Завдання нищого рівня</i> Знайдіть відповідність
---	---

А. Матріархат.	1. Культура, що виникла в період залізної доби на заході України.
Б. Патріархат.	2. «Кодекс законів царя Хаммурапі».
В. Трипільська культура.	3. Трактат «Артхашастра»
Г. Економічна думка Китаю.	4. Основною господарською одиницею є сусідська община, індивідуалізація праці, становлення приватної власності.
Д. Пшеворська культура.	5. Культура, що виникла в період неоліту.
Е. Господарство Стародавнього Сходу.	6. Основною господарською одиницею є родова община, панує суспільна власність.
Є. Економічна думка стародавнього Єгипту.	7. Культура, яка завершила багатовіковий процес формування найголовніших галузей – землеробства і ремесла, налагодила взаємовигідні зв'язки з античними містами..
Ж. Економічна думка Вавилонії.	8. «Аграрна цивілізація».
З. Зарубинецька культура.	9. «Мовлення Іпусера»
И. Економічна думка Індії.	10. Трактат «Гуань-цзи».

	<i>Завдання вищого рівня</i> Оберіть правильну відповідь
---	--

1. Вік економіки сучасної людини:

- а) 500 тис. років;
- б) 320 тис. років;
- в) 50 – 40 тис. років.

2. Первіснообщинній економіці притаманні наступні характеристики:

- а) найдовший етап в історії людського суспільства;
- б) наявність майнової нерівності і експлуатації людини людиною;
- в) поступовий перехід від «привласнюючого» до «відтворюючого» господарства.

3. Перший симбіоз людини:

- а) собака;
- б) коняка;
- в) злак;
- г) вівця.

4. Перехід від привласнюючого до відтворюючого господарства здійснився в період:

- а) палеоліту;
- б) мезоліту;
- в) неоліту.

5. Головними рисами відтворюючого господарства були

- а) збиральництво;
- б) загінне полювання, рибальство;
- в) зародження прядіння і ткацтва;
- г) виникнення водного і наземного транспорту;
- д) створення і удосконалення знарядь праці з метою обробітку землі

6. Панівною формою власності в річних цивілізаціях:

- а) общинна;
- б) державна;
- в) храмова;
- г) селянська.

7. Завдяки якому головному фактору будувались великі будови Сходу в короткі терміни:

- а) багато будівників;
- б) підйомні механізми;
- в) організація праці;
- г) палочна дисципліна.

8. Характерним для стародавніх Східних цивілізацій є:

- а) сувора державна централізація;
- б) переважний розвиток ремесла і торгівлі;
- в) широке використання праці рабів у всіх сферах економічного життя;
- в) панування натурального господарства.

9. Відомі Стародавні цивілізації Сходу:

- а) Єгипет;
- б) Японія;
- в) Месопотамія;
- г) Корея.

10. Найвідомішою культурою на території України в період неоліту є:

- а) трипільська;

- б) пшеворська;
- в) зарубинецька;
- в) черняхівська.

11. Основним заняттям трипільців було:

- а) землеробство;
- б) ремесло;
- в) тваринництво;
- г) торгівля.

12. Для залізної доби на Україні було характерно:

- а) панування привласнюючого господарства;
- б) розвиток металургійної справи;
- в) виникнення трипільської культури;
- в) панування відтворюючого господарства.

13. Виразники економічної думки епохи до ринкової економіки ідеалізували:

- а) ринкові економічні відносини;
- б) натурально-господарські відносини;
- в) крупну торгівлю та лихварські операції;
- г) всі відповіді правильні.

14. Основна економічна ідея трактату «Артхашастра»:

- а) розвиток натурального господарства;
- б) ідеологізація індійського суспільства;
- в) основну роль в економіці відіграє держава;
- г) вчення про управління та державні доходи.

14. Основні течії суспільної і релігійної думки стародавнього Китаю:

- а) маоїзм;
- б) легізм;
- в) даосизм;
- г) конфуціанство;
- д) всі відповіді правильні.

15. На яких морально-етичних принципах ґрунтуються економічні погляди Конфуція:

- а) протекціоністських бар'єрів;
- б) гуманізму і вченні про ідеали;
- в) економічного лібералізму;
- г) поваги до старших;
- д) поваги до володаря.

17. Закони Хаммурапі регламентували боргове рабство з метою:

- а) якнайшвидшого переходу до ринкової економіки;
- б) забезпечення зростання податкових надходжень до казни;
- в) не допустити руйнації основ натурального господарства.

	Завдання вищого рівня Доведіть чи спростуйте твердження
---	--

1. Перший поділ праці відбувся в епоху неоліту.
2. Другий суспільний поділ праці пов'язаний з відокремленням землеробства від скотарства.
3. Основним мотивом матеріальної діяльності первісної людини було покращення життєвих умов.
4. Характерними рисами первісного господарства є недосконалі знаряддя праці, панування приватної власності на засоби виробництва, поділ благ за внеском праці.
5. Предтечею Київської Русі була зарубинецька культура.
6. Східне рабство вважають класичним.
7. Характерною рисою Стародавнього Сходу була сильна централізована влада.
8. Центральною проблемою економічної думки Стародавнього Сходу є рабовласництво.

Тема 3. Особливості господарського розвитку та економічної думки періоду формування світових цивілізацій (VIII ст. до н.е. – V ст. н.е.)

	Завдання нижчого рівня Знайдіть відповідність
---	--

А. Ергастерії.	1. Заснування поселень за межами своєї території.
Б. Латифундії.	2. Корінне населення, яке входило до родової громади і становило римський народ, пізніше – родова аристократія.
В. Економіка.	3. Невелика суверенна держава, економічною основою якого було колективне володіння землею, яке передбачало приватну власність.
Г. Хрематистика.	4. Майно, яке отримав раб від рабовласника для ведення господарства.
Д. Колонат.	5. Форма виробничих відносин між великим землевласником і безпосереднім виробником, поширена в Римській імперії.
Е. Поліс.	6. Великі земельні володіння, де

	використовувалася праця десятків тисяч рабів.
Є. Парцел.	7. Природна сфера діяльності людини, що забезпечує життєві потреби людини.
Ж. Колонізація.	8. Ремісничі майстерні, де застосовувалась праця рабів у великій кількості.
З. Пекуліум.	9. Неприродна сфера діяльності людини з метою нажиття багатства.
И. Патриції.	10. Невеликий наділ землі, який надавався в оренду колонам.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Оберіть правильну відповідь
---	--

1. Відмінність між східним і античним рабством полягає в...

- а) використанні ручної технології з індивідуальними та спільними знаряддями праці;
- б) головною виробничою силою є раби;
- в) провідна роль землеробства і натурального господарства;
- г) позаекономічний примус як засіб організації та привласнення суспільної праці.

2. Існування рабовласницьких полісів характерно для:

- а) Індії;
- б) Єгипту;
- в) Греції;
- г) Вавілонії.

3. Переважною сферою діяльності в стародавній Греції було:

- а) ремесло;
- б) землеробство;
- в) торгівля.

4. Що характерно для колонату?

- а) утворення латифундій;
- б) парцелярний поділ латифундій;
- в) прекарні угоди;
- г) поява сальтусів;
- д) оренда землі колонами.

5. Система колонату утворилась в:

- а) Греції;
- б) Римі;
- в) Індії;
- г) Єгипті.

6. Сальтуси – це...

- а) концентрація великих ділянок землі в руках одного господаря;
- б) дарування землі у приватну власність;
- в) спеціалізовані латифундії;
- г) господарство колона.

7. Головне джерело античного рабства:

- а) неплатоспроможні боржники;
- б) військова здобич;
- в) сім'ї рабів;
- г) засуджені злочинці;
- д) в'язні «боргових ям».

8. Головна причина кризи античної економіки:

- а) повстання рабів;
- б) вторгнення варварів;
- в) економічне послаблення селянства;
- г) технічний прогрес.

9. Що з переліченого характерно для періоду кризи рабовласницької економіки Стародавнього Риму:

- а) виділення земельних наділів рабам;
- б) припинення розорення вільних громадян;
- в) занепад сільського господарства, ремесла;
- г) розквіт крупних землеробських господарств;
- д) неможливість подальшого безмежного поповнення рабів.

10. Назвіть міста-поліси, засновані греками в Північному Причорномор'ї під час Великої грецької колонізації:

- а) Херсонес;
- б) Неаполь;
- в) Спарта;
- г) Керкинитида;
- д) Сіракузи;
- е) Пантікапей;
- є) Ольвія.

11. Головною статтею експорту Північного Причорномор'я було:

- а) залізні вироби;
- б) ювелірні прикраси;
- в) збіжжя;
- г) хутро.

12. Наслідками грецької колонізації в північному Причорномор'ї стали:

- а) економічний занепад;
- б) виникнення міст-полісів;
- в) пожвавлення торгівлі і ремесла;
- г) натуралізація господарства.

13. На думку Платона, основним принципом побудови держави є:

- а) задоволення різноманітних потреб людей;
- б) поділ праці;
- в) розвиток ринкових відносин;
- г) управління господарством;
- д) немає правильної відповіді.

14. Аристотель відносив до сфери хрематистики:

- а) землеробство і ремесло;
- б) велику торгівлю і лихварство;
- в) дрібну торгівлю.

15. Згідно з поглядами Аристотеля і Фоми Аквінського гроші – це:

- а) зовсім некорисний товар;
- б) результат домовленості між людьми;
- в) специфічний товар – загальний еквівалент.

16. Назвіть найважливішу економічну проблему стародавньої римської літератури:

- а) захист економічних інтересів селянства;
- б) рабовласництво і його виправдання;
- в) організація та методи господарювання в рабовласницьких латифундіях;
- г) збільшення ефективності сільського господарства.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Доведіть чи спростуйте твердження
---	--

1. Класичне рабовласницьке суспільство в Римі формується внаслідок агресивної зовнішньої політики і припливу рабів до країни.

2. Історія Стародавнього Риму охоплює два періоди – республіканський і імператорський.

3. Становлення античної економіки в Греції відбувалося в межах невеликих міст-полісів.

4. В античній Греції існувало два типи полісів – аграрний і торгово-ремісничий.

5. Рим досяг вищої ступені розвитку ремесла в порівнянні з Грецією.

6. Афіньська рабовласницька держава це наймогутніший у військовому відношенні поліс Греції.

7. Грецька колонізація припадає на VIII – VI ст. до н.е.

8. Економічна думка Стародавньої Греції є більш зрілою, ніж Стародавнього Сходу.

9. Економічна думка Стародавнього Риму сконцентрована на сфері обігу.

Тема 4. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період середньовіччя (V – XV ст.)

	<p style="text-align: center;"><i>Завдання нижчого рівня</i></p> <p style="text-align: center;">Знайдіть відповідність</p>
---	---

А. Алод.	1. Система відносин, яка ґрунтувалася на залежності одних феодалів від інших.
Б. Бокленд.	2. Перетворення церковної власності у світську.
В. Фільварок.	3. Умовна, спадкова форма землеволодіння.
Г. Вотчина.	4. Монопольне право феодалів на господарські об'єкти.
Д. Баналітет.	5. Земля, що вільно відчужується. Незалежне спадкове землеволодіння.
Е. Васалітет.	6. Земля, придбана за грамотою.
Є. Канонізм.	7. Великі ділянки землі, котрими володіли феодали в королівських містах.
Ж. Секуляризація земель.	8. Умовна, не спадкова форма землеволодіння, що передбачає виконання певних обов'язків, найчастіше воєнних.
З. Юридики.	9. Велике багатогалузеве товарне господарство, засноване на примусовій праці кріпаків
И. Феод.	10. Безумовна, спадкова форма землеволодіння.
І. Бенедикцій.	11. Економічна думка, котра базується на церковних канонах і догмах.

	<p style="text-align: center;"><i>Завдання вищого рівня</i></p> <p style="text-align: center;">Оберіть правильну відповідь</p>
---	---

1. Вкажіть поняття, не притаманні феодалізму:

- а) раби;
- б) селяни;
- в) наймані робітники;
- г) купці;

- д) капіталісти;
- е) феодали;
- є) фабрика;
- ж) натуральне господарство;
- з) економічна свобода;
- і) кредит.

2. Головні господарські форми середньовіччя:

- а) мануфактура;
- б) сеньйорія;
- в) торгова гільдія;
- г) колонат.

3. Умовною спадковою формою землеволодіння є:

- а) алод;
- б) феоде;
- в) бенефіцій.

4. Як називався процес заміни відробіткової і натуральної ренти грошовою:

- а) трансформація;
- б) модифікація;
- в) комутація;
- г) видозміна.

5. В якій країні феодальні відносини утворились в результаті розкладу рабовласницького ладу:

- а) Англії;
- б) Німеччині;
- в) Італії;
- г) Франції.

6. До загальних рис сеньйорії можна віднести:

- а) панування відробіткової ренти;
- б) перевага приватної юрисдикції над державною;
- в) посилення господарської та правової залежності селян;
- г) панування натуральної та грошової ренти.

7. Головними причинами виникнення середньовічних міст стали:

- а) відокремлення ремесла від сільського господарства;
- б) комунальні революції;
- в) панування натурального господарства;
- г) розвиток товарного виробництва і торгівлі;

8. Розквіт міського ремесла припадає на період:

- а) становлення феодальних відносин;
- б) комунальних революцій;
- в) урбанізації Європи;
- г) розкладу феодалізму.

9. Комунальні революції являють собою:

- а) боротьбу селян за звільнення від феодальних повинностей;
- б) перехід від приватно-сеньйоріальної до державної юрисдикції;
- в) боротьбу міст за незалежність та самоврядування;
- г) всі відповіді вірні.

10. Головними недоліками цехового ладу були:

- а) необмежений випуск продукції;
- б) сувора регламентація виробничої діяльності;
- в) ідеалізація дрібного виробництва;
- а) цехова ієрархія.

11. Метою виникнення торговельних союзів –гільдій було:

- а) створення вільних торговельних зон;
- б) обмеження впливу конкурентів;
- в) ведення оптової торгівлі;
- г) забезпечення гарантій особистої та майнової безпеки.

12. В період зрілого феодалізму фінансова система країн Західної Європи базувалась на:

- а) викупних платежах;
- б) системі дарів та данини;
- в) централізованих державних податках;
- г) торговельних зборах.

13. З якого часу відомі в Європі банкіри:

- а) X ст.;
- б) XI ст.;
- в) XII ст.

14. Панівною формою землеволодіння за часів Київської Русі є:

- а) алод;
- б) феод;
- в) вотчина;
- г) бенефіцій.

15. Вотчина являє собою:

- а) незалежне спадкове землеволодіння невеликої сім'ї та її членів;
- б) умовна, не спадкова форма землеволодіння;
- в) умовна, спадкова форма землеволодіння;

г) безумовна, спадкова форма землеволодіння.

16. До категорії вільних селян за часів Київської Русі відносять:

- а) челядь;
- б) смердів;
- в) рядовичів;
- г) закупів.

17. Назвати головні причини, що сповільнювали процеси феодалізації в Київській Русі:

- а) поглиблення суспільного поділу праці;
- б) існування общини;
- в) натуральний характер господарства;
- г) наявність значної кількості незаселеної землі.

18. Зміни у земельних відносинах к. XIV-XVI ст. пов'язані з:

- а) зростанням значення індивідуального селянського господарства;
- б) появою церковної земельної власності;
- в) збільшенням земельної власності іноземців;
- г) всі відповіді вірні.

19. Фільваркова система господарства це...

- а) панування одноосібного дрібного господарства;
- б) вотчина форма господарства;
- в) латифундійна форма господарювання;
- г) багатогалузеве товарне господарство, засноване на праці кріпаків

20. Переважною формою землеволодіння Великого князівства Литовського на території українських земель була:

- а) алод;
- б) феоде;
- в) бенефіцій;
- г) вотчина.

21. Головна агрокультура давньоруської держави:

- а) бобова;
- б) злакова;
- в) технічна.

22. Що не є характерним для середньовічного міста на Русі:

- а) незалежність та самоврядування;
- б) залежність від феодалів;
- в) захист інтересів міста з боку королівської влади;
- г) аграрний характер.

23. Головною причиною запізнення становлення цехового ладу на Русі є:

- а) нерозвиненість товарно-грошових відносин;
- б) монголо-татарська навала;
- в) феодальний характер давньоруських міст;
- г) існування кріпосного права.

24. Партачі це...

- а) залежні селяни;
- б) вільні селяни;
- г) цехові ремісники;
- г) ремісники, працюючі поза цехами.

25. Головною статтею експорту Київської Русі було:

- а) хутро;
- б) сіль;
- в) раби;
- г) зерно.

26. Грошова система давньоруської держави виступала у формі:

- а) золотих та срібних монет;
- б) залізних монет;
- в) „кунних” грошей.

27. Згідно з поглядами Ф. Аквінського в основу визначення „справедливої ціни” товару покладено:

- а) витратний принцип;
- б) морально-етичний принцип;
- в) витратний і морально-етичний принцип одночасно;
- г) праця;
- д) немає правильної відповіді.

28. Відповідно до економічних поглядів Ф. Аквінського гроші – це:

- а) цілком некорисний товар;
- б) результат домовленості між людьми;
- в) товар, що стихійно виник;
- г) будь-який товар;
- д) немає правильної відповіді.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Доведіть чи спростуйте твердження
---	--

1. Ознакою феодалізму є безумовний характер, ієрархічна структура земельної власності, що ґрунтувалася на васальних зв'язках.

2. Головними формами землеволодіння в період феодалізму були алод, бенефіцій, феоде.
3. Рекомотація ренти пов'язана з переходом до грошової ренти від двох перших форм рентних відносин.
4. Комунальні революції – це боротьба міст Західної Європи за незалежність та самоврядування.
5. В епоху середньовіччя переважала внутрішня торгівля над зовнішньою.
6. Ганзейський союз діяв на протязі X – XVII ст.
7. Централізоване оподаткування було характерно для зрілого феодалізму (X – XV ст.)
8. Закріпачення селян відбулося за часів Київської Русі.
9. Колонізація малозаселеної степової України відбулася в другій половині XV – на початку. XVI ст.
10. Найважливішими руськими товарами на зовнішніх ринках були зерно, залізо, мед.
11. Грошова система Київської Русі мала за основу срібний карбованець.
12. «Справедлива ціна» за Ф. Аквінським забезпечує більше благ тому, хто більше означає для життя суспільства.
13. т. Мор і Т. Кампанелла були прихильниками народних рухів і революційних перетворень в суспільстві.
14. «Руська правда» регламентує основи господарського життя.

Тема 5. Формування передумов ринкової економіки в країнах Європейської цивілізації (XVI – перша половина XVII ст.)

	<i>Завдання нищого рівня</i> Знайдіть відповідність
---	---

А. Мануфактура розсіяна.	1. Течія економічної думки, що належить до періоду раннього капіталізму.
Б. Протекціонізм.	2. Кріпосний тип мануфактур, передбачає умовне володіння.
В. Експансія.	3. Затримка грошей у межах країни.
Г. Меркантилізм.	4. Економічна політика держави, спрямована на захист національної економіки від іноземної конкуренції шляхом установлення високого заборонного мита на іноземні товари. Супроводжується підтримкою власного виробника.
Д. Товарне господарство.	5. Капіталістичний тип мануфактур, заснований на вільнонайманій праці.
Е. «Складські місця»	6. Розширення сфер впливу окремих країн
Є. Мануфактура селянська.	7. Торгівля іноземними товарами.

Ж. Теорія грошового балансу.	8. Підприємець скуповував і продавав продукт самостійних ремісників, постачаючи їм сировину та знаряддя виробництва.
З. Теорія торгового балансу.	9. Форма ведення господарства, при якій продукти виробляються не для власного споживання, а для обміну через купівлю-продаж.
И. Мануфактура посесійна.	10. Активний платіжний баланс за рахунок різниці вартості вивезених і ввезених товарів.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Оберіть правильну відповідь
---	--

1. Головними передумовами Великих географічних відкриттів були:

- а) боротьба за нові шляхи збуту;
- б) зростання значення товарно-грошових відносин;
- в) формування внутрішніх ринків;
- г) зміцнення абсолютистських монархій.

2. „Революція цін” в Європі була обумовлена:

- а) розвитком товарності господарства;
- б) надмірною грошовою емісією;
- в) припливом значної кількості благородних металів з нового континенту;
- г) зростанням споживчого попиту.

3. Які з перерахованих явищ відносяться до передумов, а які до наслідків Великих географічних відкриттів?

- а) «революція цін»;
- б) колоніальні захвати;
- в) створення Османської імперії;
- г) формування світового ринку.

4. Перечислити головні ознаки господарського розвитку країн Західної Європи в XVI – XVII ст.:

- а) розвиток цехового ремесла;
- б) формування національних та світового ринків товарів і грошей;
- в) розвиток мануфактур;
- г) панування феодалної форми землеволодіння.

5. Яке місто було центром світової торгівлі в XVII ст.?

- а) Лондон;
- б) Антверпен;
- г) Лісабон;
- д) Амстердам;

е) Севілья.

6. Назвати головні причини втрати Голландією першості у світовому розвитку:

- а) перевага торгового капіталу над промисловим;
- б) відродження цехового ремесла;
- в) протекціоністська політика;
- г) перевага розсіяних мануфактур.

7. Особливостями розвитку фінансової сфери мануфактурного періоду є:

- а) складання державних бюджетів;
- б) децентралізоване збирання податків;
- в) формування державної казни за рахунок колоніальних пограбувань;
- г) зростання державного боргу.

8. Що не є характерним для грошово-кредитної сфери періоду переходу до індустріального суспільства?

- а) становлення банківської системи;
- б) посередницька діяльність мін'яйл;
- в) виникнення фондових бірж;
- г) використання індосаменту.

9. Для аграрних відносин Західної України к. XVI – сер. XVII ст. було характерно:

- а) утвердження фільварково-панщинної системи господарства;
- б) звільнення селян від кріпосницької залежності;
- в) ліквідація шляхетсько-магнатського землеволодіння;
- г) юридичне закріпачення селін.

10. Соціально-економічними наслідками визвольної війни Б.Хмельницького були:

- а) становлення і розвиток великого землеволодіння;
- б) утворення корпоративної власності;
- в) погіршення становища селян;
- г) зростання товарності селянських господарств.

11. За часів Української козацької держави переважала рента:

- а) відробіткова;
- б) натуральна;
- в) грошова.

12. Фінансова система Запорозької Січі в XVI-XVII ст. формувалась, головним чином, за рахунок:

- а) податків; б) оренди; в) військової здобичі;

г) торговельних податків.

13. Що було характерно для господарства Запорізької Січі?

- а) корпоративна форма власності;
- б) кріпосницька залежність селян;
- в) безумовна форма спадкового землеволодіння;
- г) відсутність власної грошової системи.

14. Особливість мануфактурного розвитку України пов'язана з існуванням:

- а) капіталістичних мануфактур;
- б) кріпосницьких мануфактур;
- в) державних мануфактур;
- г) розсіяних та централізованих мануфактур.

15. Дати визначення мануфактури:

- а) вотчинної;
- б) казенної;
- в) посесійної.

16. Головною статтею експорту України в XVI–XVII ст. було:

- а) мануфактурні вироби;
- б) сільськогосподарська продукція;
- г) продукція промислів.

17. Перечислити перешкоди на шляху формування національного ринку та розвитку зовнішньої торгівлі в XVI – XVII ст.:

- а) мануфактурний розвиток виробництва;
- б) аграрний характер міст;
- в) панування феодально-кріпосницької системи;
- г) відсутність централізованої держави.

18. Грошова система України в XVI-XVII ст. була представлена монетною системою:

- а) Австрії;
- б) Англії;
- в) Росії;
- г) Франції.

19. Перечислити здобутки приєднання України до Росії:

- а) втрата Україною державності та незалежності;
- б) відродження феодально-кріпосницької системи;
- в) розвиток казенних мануфактур;
- г) втрата самобутності розвитку;
- д) всі відповіді вірні.

20. Згідно з меркантилістською концепцією джерелом грошового багатства є:

- а) зростання закордонних інвестицій;
- б) перевищення імпорту над експортом;
- в) перевищення експорту над імпортом.

21. Предметом вивчення меркантилізму є:

- а) сфера обігу;
- б) сфера виробництва;
- в) сфера обігу і виробництва одночасно;
- г) виробничі відносини і продуктивні сили;
- д) виробництво, розподіл, обмін і споживання матеріальних благ

22. Визначте історичні умови виникнення меркантилізму:

- а) бурхливий розвиток капіталізму, прискорений промисловим переворотом;
- б) формування світового ринку;
- в) посилення циклічного характеру розвитку капіталістичної економіки;
- г) розклад феодалізму та зародження капіталізму;
- д) первісне нагромадження капіталу;
- ж) розгортання науково-технічної революції.

23. Які з наведених визначень і характеристик меркантилізму є правильним?

- а) наука про категорії та закони економічного життя;
- б) перша спроба створити теорію капіталістичного способу виробництва;
- в) досліджує сферу виробництва;
- г) переважає практична функція (обґрунтування економічної політики);
- д) предметом дослідження є сфера обігу;
- е) джерелом багатства вважає лише зовнішню торгівлю;
- є) єдиним справжнім багатством країни вважає гроші;
- ж) провідною є ідея свободи торгівлі;
- з) перше теоретичне обґрунтування політики протекціонізму;
- і) економічний лібералізм значною мірою поєднує з ідеями буржуазної демократії.

24. Основні принципи раннього меркантилізму:

- а) золото і скарби – сутність багатства, не можна допустити їх вивезення з країни;
- б) високі ціни на експортні товари та обмеженість імпорту;
- в) регулювання зовнішньої торгівлі;
- г) імпорт дешевої сировини;
- д) протекціоністські тарифи на імпортні товари.

25. Характерні риси зрілого меркантилізму:

- а) заволодіння зовнішніми ринками та імпорт товарів;

- б) не можна допускати вивезення золота і срібла з країни;;
- в) протекціоністські тарифи на імпорتنі товари;
- г) високі ціни на експортні товари;
- д) імпорт дешевої сировини.

26. На що, головним чином, спирається концепція меркантилізму:

- а) політику вільного підприємництва;
- б) політику протекціонізму;
- в) політику «природного порядку»;
- г) теорію монетаризму;
- д) політику економічного лібералізму.

27. Автором терміну „політична економія” є:

- а) Аристотель;
- б) Ф. Аквінський;
- в) А. Монкретьєн;
- г) А. Сміт;
- д) К. Маркс.

28. Знайдіть відповідність:

1. А Монкретьєн	а) теорія торгового балансу;
2. Ранній меркантилізм.	б) мануфактурна система;
3. Т. Мен.	в) „політична економія”
4. Пізній меркантилізм	г) теорія грошового балансу

29. Хто є представником теорії торгового балансу?

- а) Т. Ман;
- б) Ф. Монкретьєн;
- в) І. Посошков.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Доведіть чи спростуйте твердження
---	--

1. Передумовою Великих географічних відкриттів стало зростання товарності господарства і розширення внутрішніх ринків країн Західної Європи.
2. Генеза індустріальної цивілізації пов'язана з буржуазними революціями.
3. Політика обгородження земель практикувалася в Німеччині.
4. Парцелярний тип господарства характерний для Англії.
5. Аграрна політика Б. Хмельницького не допускала відродження великого землеволодіння.
6. В к. XVIII ст. завершилося формування національної території України.
7. Фінансова система Запорозької Січі базувалась на прямих та непрямих податках.
8. Головною сферою дослідження меркантилізму є виробництво.
9. Російський монетаризм обґрунтовує переважно теорію грошового балансу.

Тема 6. Розвиток ринкового господарства в період становлення національних держав (друга половина XVII – перша половина XIX ст.

	<i>Завдання нищого рівня</i> Знайдіть відповідність
---	---

А. Фріттерство.	1. Закон про земельні наділи в США і Канаді, що надавав кожному громадянину право одержати за певний внесок ділянку землі, що з часом ставала його власністю.
Б. Фабрика.	2. Система соціально-економічних відносин, в якій домінують ринкові регулятори, а роль держави зведена до мінімуму.
В. «Майстерня світу».	3. Напрямок в економічній політиці, який полягав у вимозі свободи торгівлі, невтручання держави у підприємницьку діяльність.
Г. Промисловий переворот.	4. Процес, в ході якого накопичений капітал використовувався для утвердження капіталістичних відносин.
Д. Гомстед-акт.	5. Надлишок над витратами виробництва.
Е. Конституційована вартість.	6. Трудове товариство, де разом живуть, працюють і відпочивають трудові колективи чисельністю 1–2 тис. чоловік.
Є. Первісне нагромадження капіталу.	7. Економічний лідер доби монополістичного капіталізму.
Ж. Економічний лібералізм.	8. Процес, в ході якого здійснюється механізація виробництва, перехід від мануфактур до фабрик.
З. «Чистий продукт».	9. Синтез споживної і мінової вартості, який виражається в годинах робочого часу.
И. Фаланга.	10. Виробниче підприємство, де використовуються машини і праця вільнонайманих робітників.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Оберіть правильну відповідь
---	--

1. Засобами початкового нагромадження капіталу були:

- а) нееквівалентний обмін з колоніями;
- б) відрахування з промислового прибутку;
- в) розорення дрібних виробників;
- г) добровільні пожертвування громадян.

2. Основні джерела початкового нагромадження капіталу у Франції:

- а) колоніальні загарбання;
- б) работоргівля;
- в) державні займи;
- г) акціонування підприємств.

3. Особливості генези індустріального суспільства у Франції пов'язані з:

- а) проголошенням свободи торгівлі та підприємництва внаслідок буржуазно-демократичної революції;
- б) перетворенням селянина на дрібного власника індустріального суспільства;
- в) перевагою децентралізованих мануфактур;
- г) спрямуванням капіталу в розвиток мануфактур.

4. В чому заключався процес огорожування земель:

- а) виділення наділів землі для добування корисних копалин;
- б) перетворення орної землі в пасовища;
- в) виділення землі для підприємств;
- г) перетворення пасовищ в рілля.

5. Головними передумовами промислового перевороту були:

- а) зростання товарності господарства;
- б) розвиток мануфактурного виробництва;
- в) парцелярний характер сільського господарства;
- г) технічний прогрес.

6. Промислова революція це:

- а) перехід від привласнюючого господарства до виробничого;
- б) ліквідація цехової системи організації виробництва;
- в) перехід від ручної праці до механізованої і нова організація виробництва;
- г) прояв циклічного характеру розвитку економіки.

7. Що не є характерним для промислового перевороту:

- а) становлення машинобудівної галузі;
- б) використання парових двигунів;
- в) будівництво залізних доріг;
- г) використання електроенергії в промислових масштабах.

8. Промисловий переворот в країнах Західної Європи та США охоплює період:

- а) к. XVII – сер. XVIII ст.;
- б) XVIII ст.;
- в) XIX ст.;
- г) к. XVIII – середина XIX ст.

9. Першою країною, котра здійснила промисловий переворот була:

- а) Франція;
- б) Англія;
- в) Німеччина;
- г) США.

10. Промисловий переворот в Англії розпочався:

- а) в галузях важкої промисловості;
- б) в бавовняній промисловості;
- в) на транспорті;
- г) в харчовій промисловості.

11. Засобами початкового нагромадження капіталу були:

- а) нееквівалентний обмін з колоніями;
- б) відрахування з промислового прибутку;
- в) розорення дрібних виробників;
- г) добровільні пожертвування громадян

12. Причинами, котрі обумовили пізній початок промислового перевороту в Німеччині, були:

- а) нерозвиненість транспортних комунікацій;
- б) існування багато численних самостійних держав;
- в) відсутність єдиної торгової політики;
- г) всі перелічені фактори.

13. Специфічними рисами промислового перевороту в Німеччині були:

- а) розпочинається у вугільній промисловості;
- б) базується на технічних досягненнях Англії
- в) завершення промислового перевороту та індустріалізації співпадає в часі;
- г) здійснюється на власній машинобудівній базі.

14. Імміграційні процеси здійснили значний вплив на хід промислової революції в:

- а) Англії;
- б) Франції;
- в) Німеччині;
- г) США.

15. Особливістю промислової революції в США є::

- а) стрімкий розвиток мануфактур;
- б) ранній перехід до парової енергії;
- в) переселенський характер;
- г) низькі темпи приросту населення.

16. Встановити послідовність здійснення промислового перевороту в США по галузям:

- а) металургійна, машинобудівна промисловість;
- б) текстильна промисловість;
- в) харчова промисловість.

17. Назвати країну, де промисловий переворот і завершення індустріалізації співпали у часі:

- а) Англія;
- б) Франція;
- в) Німеччина;
- г) США.

18. Назвіть головні засади класичної школи політекономії:

- а) державне регулювання економіки;
- б) дослідження сфери обігу;
- в) визнання дії об'єктивних економічних законів;
- г) проголошення економічного лібералізму;
- д) дослідження сфери виробництва;
- е) визнання сфери обігу джерелом багатства;
- ж) розгляд проблеми цінності переважно з позиції трудової теорії.

19. Метод наукової абстракції вперше застосований:

- а) фізіократами;
- б) меркантилістами;
- в) класичною школою політекономії.

20. Згідно з класичною школою політекономії заробітна плата робітника наближається до:

- а) мінімуму засобів існування;
- б) максимально можливого рівня.

21. Петті і Буагільбер – засновники теорії вартості, котра визначається:

- а) витратами праці;
- б) виробничими витратами;
- в) граничною корисністю.

22. Назвіть прихильників фізіократизму:

- а) В. Петті;
- б) Мірабо;
- в) А. Сміт;
- г) Ф. Кене;
- д) Ж. Тюрго;
- е) П. Буагільбер
- є) Д. Рікардо

23. За думкою Кене фермери:

- а) продуктивний клас;
- б) клас власників землі;
- в) безплідний клас.

24. Згідно із вченням Кене про „чистий продукт” останній створюється:

- а) у торгівлі;
- б) у сільськогосподарському виробництві;
- в) у промисловості.

25. Першим автором теорії відтворення є:

- а) Петті;
- б) Кене;
- в) Сміт;
- г) Маркс;
- д) Тюрго.

26. Економічний лібералізм Сміта – це:

- а) механізм державного керівництва економікою в інтересах суспільства;
- б) дія в умовах свободи конкуренції об'єктивних економічних законів;
- в) механізм господарювання, обумовлений Богом.

27. Назвіть теоретичні засади економічних поглядів А. Сміта:

- а) егоїзм людини;
- б) споживна вартість як мета виробництва;
- в) схильність людей до обміну;
- г) обіг як джерело багатства;
- д) низький рівень заробітної плати;
- е) поділ праці;
- є) економічний лібералізм;
- ж) дія об'єктивних економічних законів;
- з) визначення цінності речі її корисністю.

28. Назвіть, яку працю А. Сміт визнає за продуктивну:

- а) працю в сільському господарстві;
- б) працю у сфері матеріального виробництва;
- в) працю, що створює цінність;
- г) працю у сфері обігу;
- д) працю у сфері нематеріального виробництва;
- е) працю, що закріплюється в матеріальних цінностях.

29. Згідно із Смітом, у кожному розвинутому суспільстві вартість обумовлена:

- а) витратами праці;
- б) витратами праці і капіталу;

в) сумою доходів.

30. У структурі капіталу Сміт виділяє такі частини:

- а) початковий і річні аванси;
- б) основний і оборотний капітал;
- в) сталий і змінний капітал.

31. Назвіть проблеми, що перебували у центрі економічних досліджень Д. Рікардо:

- а) аналіз обмеженості ресурсів;
- б) теорія цінності;
- в) дослідження потреб людини;
- г) розподіл багатства;
- д) аналіз якісних характеристик капіталізму.

32. За думкою Рікардо, заробітна плата має тенденцію до зниження, тому що:

- а) підприємці занижують ціну праці робітника;
- б) високі темпи народження приводять до надлишкової пропозиції праці;
- в) машини і механізми витісняють працю робітника.

33. У визначенні вартості Д. Рікардо дотримується:

- а) трудової теорії вартості;
- б) теорії витрат;
- в) теорії корисності.

34. Установіть відповідність:

1. Теорія факторів виробництва.	а) Мальтус;
2. Теорія народонаселення.	б) Ж.-Б. Сей;
3. Представник „нової хвилі” класичної політекономії у Франції	в) Т. Мальтус, Н. Сеніор, Дж. Міль
4. Представник „нової хвилі” класичної політекономії в Англії	

35. Основні теоретичні засади „теорії реалізації” Сея:

- а) попит породжує відповідну пропозицію;
- б) пропозиція породжує відповідний попит.
- в) ціни, заробітна плата і відсоткова ставка гнучкі і рухомі;
- г) можливе втручання держави в економіку.
- д) економічні кризи неможливі, або їх прояв має завжди тимчасовий характер.

36. За Мальтусом, „треті особи” в процесі відтворення це:

- а) продуктивна частина суспільства (промисловці, фермери)
- б) непродуктивна частина суспільства (лендлорди, духівництво, урядовці)
- в) дрібні виробники.

37. Головні причини злиденності згідно із теорією Мальтуса:

- а) недосконале соціальне законодавство; б) постійно високі темпи зросту чисельності населення;
- в) низький рівень заробітної плати; г) високі темпи НТП.

38. Знайдіть правильне продовження визначення:

1. Сміт обмежував предмет дослідження політекономії...	а) сферою матеріального виробництва; б) сферою розподілу; в) нематеріальною сферою
2. Одною з характерних рис учення Сея є те, що він визначав вартість продуктом...	а) живої праці; б) праці, капіталу та землі (сил природи); в) підприємницьких здібностей
3. Сеніор доводив, що величина вартості визначається...	а) витратами живої праці; б) відносинами між капіталістом та робітником; в) розмірами „утримання”, тобто витратами виробництва
4. Мальтус дотримувався думки, що економічна рівновага в суспільстві порушується...	а) через те, що капіталісти мають схильність до заощадження; б) бо платоспроможний попит у суспільстві обмежений; в) оскільки клас землевласників лише споживає, але не бере участі у виробництві.

39. Теорія „останньої години” належить:

- а) Міллю;
- б) Прудону;
- в) Сісмонді;
- г) Сеніору.

40. Вартість створюється працею і капіталом. Так вважають:

- а) Сміт;
- б) Мілль;
- в) Сісмонді;
- г) Сеніор.

41. Укажіть, які з наведених положень відповідають економічним поглядам Сісмонді:

- а) критика капіталізму;
- б) державне втручання в економіку;
- в) схильність до традиційних поглядів класичної політекономії;
- г) трудова теорія вартості;
- д) визначення мети капіталістичного виробництва як споживання;
- е) сприйняття абстрактного методу класиків;
- є) визнання прогресивності великого капіталістичного виробництва;
- ж) критика комуністичних ідей.

42. Назвіть історичні передумови формування критичного напрямку в політичній економії:

- а) зростання ролі торгового капіталу;
- б) бурхливий розвиток капіталізму;
- в) активне втручання держави в економіку;
- г) занепад дрібного виробництва;
- д) підвищення продуктивності праці;
- е) економічні кризи;
- є) посилення експлуатації трудящих;
- ж) нагромадження капіталу.

43. Причиною мінімізації заробітної плати робітників Сімонді вважає те, що:

- а) підприємці занижують ціну праці робітника;
- б) високі темпи народження приводять до надлишкової пропозиції праці;
- в) машини і механізми витісняють працю робітника.

44. Які ідеї належать Прудону?

- а) народна власність;
- б) організація народного банку;
- в) ліквідація грошей;
- г) створення конституйованої вартості.

45. Усі соціалістичні концепції об'єднувала різка критика капіталістичного ладу і неприйняття його основи:

- а) експлуатації людини людиною;
- б) найманої праці; в) приватної власності;
- г) поділу суспільства на багатих і бідних;

46. Для створення справедливого суспільства "від кожного – за здібностями, кожному — за його внеском" С.А. Сен-Сімон вважав за потрібне:

- а) змінити форму власності;
- б) змінити матеріальні умови виробництва і життя;
- в) духовне перевиховання людей;
- г) підвищення освіченості людей;
- д) всі відповіді правильні.

47. Виходом із нестерпної ситуації, створеної капіталізмом, Ш. Фур'є вважав:

- а) перехід до колективної власності;
- б) перехід до соціалізму;
- г) перехід до індустріального суспільства;
- д) перехід до змішаної економіки;
- е) перехід до ринкової економіки.

48. Сформульований Р. Оуеном основний принцип соціалізму такий:

- а) "від кожного — за здібностями, кожному — за його внеском";
- б) "від кожного — за здібностями, кожному — за потребою";
- в) "від кожного — за здібностями, кожному — за працею".

49. За визнанням самого К. Маркса, як вчений він методологічно виходив із трьох наукових джерел:

- а) англійської політичної економії;
- б) німецької класичної філософії;
- в) меркантилістської економічної теорії;
- г) неокласичної економічної теорії;
- д) французького утопічного соціалізму.

50. Однією з ключових теорій у "Капіталі" К. Маркса є:

- а) теорія витрат виробництва;
- б) теорія факторів виробництва;
- в) теорія попиту і пропозиції;
- г) теорія трудової вартості;
- д) немає правильної відповіді.

51. К. Маркс стверджував, що за умов ринкової економіки обмін товарів здійснюється за законом:

- а) попиту;
- б) пропозиції;
- в) вартості;
- г) еквівалентного обміну;
- д) цінного виробництва.

52. Новим для політичної економії стало положення К. Маркса:

- а) про органічну будову капіталу;
- б) поділ капіталу на основний і оборотний;
- в) норму додаткової вартості;
- г) всі відповіді правильні.

53. Центральним елементом економічного вчення К. Маркса є:

- а) виділення двох сторін товару;
- б) перетворення грошей у капітал;
- в) теорія додаткової вартості;
- г) теорія доходів;
- д) теорія відтворення.

54. Якими із перелічених варіантів положень керується К. Маркс, якщо припустити, що додаткова вартість створюється:

- а) працею, капіталом і землею;

- б) неоплаченою працею продуктивних робітників;
- в) постійним капіталом;
- г) змінним капіталом;
- д) тільки однією працею.

55. Як К. Маркс трактує заробітну плату:

- а) плата за працю;
- б) мінімум засобів існування;
- в) плата за робочу силу;
- г) перетворена форма вартості й ціни робочої сили;
- д) вартість споживчих товарів.

56. Сутність марксистської теорії доходів така:

- а) доходи є сутністю факторів виробництва;
- б) у суспільстві є три основні класи, які одержують первинні доходи: прибуток, ренту, заробітну плату;
- в) доходи є результатом розподілу додаткової вартості, створеної найманими робітниками у сфері матеріального виробництва;
- г) правильні відповіді 1—3; д) правильні відповіді 1,3.

57. Вкажіть правильно марксистські поняття "норма додаткової вартості" і "норма прибутку":

- а) $C + V + M$;
- б) $M_1 = M/V$;
- в) $M = C + V$;
- г) $P_1 = M/(C + V)$;
- д) $P_2 = M/K$.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Доведіть чи спростуйте твердження
---	--

1. Революційну роль у розвитку промисловості відіграв винахід парової машини.
2. Промисловий переворот охопив, насамперед, галузі важкої індустрії.
3. У Франції промисловий переворот і індустріалізація співпали у часі.
4. В Німеччині промисловий переворот здійснився на власній машинобудівній базі.
5. З класичною школою політекономії пов'язують виникнення економічної теорії.
6. Заслугою класичної школи політекономії було створення теорії граничної корисності.
7. Д. Рікардо не визнавав існування абсолютної ренти.
8. Погляди представників класичної школи носять ідеологічне спрямування.
9. Характерною особливістю утопічного соціалізму є принцип комунітаризму.
10. Представники утопічного соціалізму Західної Європи запропонували єдину модель побудови «справедливого» суспільства.
11. За К. Марксом норма прибутку дорівнює нормі доданої вартості.

12. Новаторством К. Маркса є вчення про органічну будову капіталу.

Тема 7. Ринкове господарство країн Європейської цивілізації в період монополістичної конкуренції (друга половина XIX – початок XX ст.)

	<p style="text-align: center;"><i>Завдання нищого рівня</i></p> <p style="text-align: center;">Знайдіть відповідність</p>
---	--

А. Картель	1. Збільшення частки промисловості в загальній структурі економіки, створення великого машинного виробництва в усьому народному господарстві чи в окремих галузях.
Б. Монополія.	2. Об'єднання підприємств з метою організації спільної реалізації готової продукції та закупівлі сировини.
В. Трест.	3. Позитивні або негативні ефекти діяльності приватних осіб та фірм, які не знаходять вартісної оцінки на ринках.
Г. Економічний поділ світу.	4. Капіталістична форма організації виробництва, що передбачає об'єднання підприємців і виникає на основі високого рівня концентрації виробництва та капіталу.
Д. Концерн.	5. Метод описового викладання суспільних наук з наголосом на теорію і практику державного управління.
Е. Гранична корисність.	6. Об'єднання підприємств однієї галузі. Домовленість стосовно своєї частки у загальному виробництві та збуті.
Є. Зовнішні екстерналії.	7. Об'єднання підприємств різних галузей з децентралізованим управлінням. Централізовані капіталовкладення, НДДКР, фінанси.
Ж. Синдикат.	8. Поділ світових ринків збуту та сировини між окремими монополістичними союзами.
З. Індустріалізація.	9. Об'єднання підприємств з метою спільного виробництва та збуту продукції.
И. Камералістика.	10. Корисність, яку отримує споживач при споживанні додаткової одиниці блага.

	<p style="text-align: center;"><i>Завдання вищого рівня</i></p> <p style="text-align: center;">Оберіть правильну відповідь</p>
---	---

1. Господарський розвиток провідних країн світу останньої третини XIX – початку XX ст. визначався:

- а) становленням капіталістичного господарства;
- б) розвитком капіталізму „вільної конкуренції”;
- в) переходом від феодального до капіталістичного господарства;
- г) становленням монополістичного капіталізму.

2. В галузевій структурі провідних країн світу останньої третини ХІХ – початку ХХ ст. зростає частка:

- а) промисловості;
- б) сільського господарства;
- в) сфери послуг.

3. Економічний розвиток провідних країн світу останньої третини ХІХ – початку ХХ ст. характеризувався зростанням частки в промисловій структурі:

- а) харчової промисловості;
- б) легкої промисловості;
- в) важкої промисловості

4. Назвати головні тенденції господарського розвитку провідних країн світу останньої третини ХІХ – початку ХХ ст.

- а) утворення внутрішніх національних ринків;
- б) утворення фінансово-промислових об'єднань;
- в) формування середнього прошарку суспільства;
- г) завершення територіального та економічного поділу світу.

5. Про формування світового господарства свідчить:

- а) становлення національних ринків;
- б) міграція трудових ресурсів;
- в) економічний поділ світу між монополістичними союзами;
- в) становлення світових валютних та кредитних ринків.

6. Провідною країною світу к. ХІХ – початку ХХ ст. стала:

- а) Англія;
- б) Франція;
- в) США;
- г) Німеччина;
- д) Японія.

7. Особливості господарського розвитку Великобританії пов'язано з:

- а) перевагою вивозу капіталу над вивозом товарів;
- б) низьким рівнем концентрації промислового та банківського капіталу;
- в) вивозом капіталу в колонії;
- г) проведенням політики фритредерства.

8. Передумовою колоніального характеру розвитку англійського монополістичного капіталізму є:

- а) наявність колоній;
- б) відсутність умов для високодохідного розміщення капіталу всередині країни;
- в) прагнення англійських капіталістів до світового панування.;

9. Головними причинами сповільнення темпів економічного росту в Франції останньої третини XIX – початку XX ст. стали:

- а) високий ступінь концентрації банківського капіталу;
- б) переважний розвиток легкої промисловості та підприємств, що виробляють предмети розкоші;
- в) милітаризація економіки;
- г) парцелярний характер господарства.

10. Лихварський характер французького монополістичного капіталу був обумовлений:

- а) наявністю гіпертрофованої банківської і грошово-кредитної систем;
- б) низьким рівнем товарності аграрного сектору і нерозвиненістю важкої промисловості;
- в) особливостями французького менталітету.

11. Світова першість США останньої третини XIX – початку XX ст. обумовлена:

- а) ліберальною зовнішньоторговельною політикою;
- б) активною участю в економічному та територіальному поділі світу;
- в) низьким ступенем монополізації економіки;
- г) активним впровадження досягнень науки і техніки у промислове виробництво.

12. Що не є характерним для економіки США останньої третини XIX – початку XX ст.?

- а) фермерський тип господарювання;
- б) високий ступінь монополізації економіки;
- в) воєнна спрямованість економіки;
- г) приплив іноземного капіталу в країну.

13. Яка країна стала піонером у використанні різноманітних методів інтенсифікації праці? Чому?

- а) Англія;
- б) Франція;
- в) США;
- г) Німеччина;
- д) Японія.

14. Головними факторами економічного піднесення Німеччини в останній третини XIX – початку XX ст. стали:

- а) прогресивні аграрні реформи;
- б) активна мілітаризація економіки;
- в) концентрація банківського капіталу;
- г) політичне об'єднання країни.

15. Що не є характерним для економіки США та Німеччини в останній третини XIX – початку XX ст.?

- а) високий ступінь концентрації промислового та банківського капіталу;
- б) скорочення інвестицій в розвиток промисловості;
- в) проведення політики вільної торгівлі
- г) монополізованість економіки.

16. В останній третини XIX – початку XX ст. Німеччина стала світовим лідером з виробництва продукції:

- а) сільськогосподарської;
- б) вугільної;
- в) електротехнічних виробів;
- г) сталі;
- д) анілінових фарбників.

17. Які форми монопольних об'єднань переважали в провідних країнах світу?

а) трести;	1. Англія
б) картелі;	2. Франція.
в) синдикати;	3. Німеччина.
г) концерни.	4. США.
	5. Японія.

18. Який період слід рахувати початком другої технічної революції в країнах Західної Європи:

- а) 40-і рр. XIX ст.;
- б) 70-і рр. XIX ст.;
- в) 80-і рр. XIX ст.;
- г) 90-і рр. XIX ст.;
- д) початок XX ст.

28. Установіть відповідність:

1. Стара історична школа;	а	Р. Штаммлер, Р.Штольцман;
2. В. Зомбарт;	б	Ф. Ліст;
3. Твір „Національна система політекономії”;	в	Твір „Сучасний капіталізм
4. Соціальний напрям в економічній	г	К. Кніс, В. Рошер, Б. Гільдебранд

науці

29. Метод дослідження історичної школи:

- а) логічний;
- б) абстрактний;
- в) історичний;
- г) емпіричний.

30. Хто з представників історичної школи використовував в дослідженнях етичний принцип?

31. Представники нової історичної школи аналізували:

- а) економічний розвиток країни;
- б) соціальний розвиток країни;
- в) особливості соціально-економічного розвитку на новому етапі;
- г) ринкове господарство;
- д) систему вільного ринку.

32. Ядро нової історичної школи в Німеччині утворили

- а) Ф. Візер;
- б) Г. Шмоллер;
- в) Л. Brentano;
- г) Л. Вальрас;
- д) К. Бюхер.

33. Г. Шмоллер доводив, що господарське життя визначається не тільки природними і технічними, а й іншими факторами:

- а) економічними;
- б) політичними;
- в) моральними;
- г) соціальними;
- д) правовими.

34. У своїх теоретичних концепціях представники нової історичної школи віддавали перевагу:

- а) насильницьким методам суспільної перебудови;
- б) економічним методам;
- в) соціальним методам;
- г) реформістському напрямку;
- д) політичним методам.

35. Л. Brentano як виразник ідеї класового миру пропонував:

- а) політичну боротьбу класів;
- б) економічну боротьбу профспілок;
- в) ідею "соціального миру";
- г) насильницькі методи боротьби;

д) правильні відповіді 2, 3.

36. Механізмом усунення наслідків економічних криз Л. Brentano вважав:

- а) картелі як спілки виробників, що бажають правомірно пристосовувати виробництво до попиту з метою усунення надвиробництва; підвищення заробітної плати і скорочення робочого дня;
- б) технічне переобладнання виробництва;
- в) державне регулювання економіки;
- г) невтручання держави в економічні процеси.

37. Ефективне державне регулювання економіки Л. Brentano бачив:

- а) у крайньому монархізмі, вірі у благодійний вплив "сильної руки" на економіку;
- б) у концепції усунення соціальних конфліктів шляхом "класового миру" заради суспільної рівноваги;
- в) у русійній силі держави і визнанні її панівної ролі над особистістю;
- г) у застосуванні планових методів господарювання;
- д) у класовій боротьбі.

38. Представники "соціального напрямку" висунули тезу, що політична економія є:

- а) моральною наукою;
- б) точною наукою;
- в) суспільною наукою;
- г) національною наукою;
- д) політичною наукою.

39. Головну увагу у своїх дослідженнях представники "соціального напрямку" приділяли:

- а) правовому регулюванню обміну між товаровиробниками;
- б) створенню теорії ідеального суспільства;
- в) концепції соціального дарвінізму;
- г) побудові соціально орієнтованої економіки;
- д) побудові ринкової економіки.

40. Маржиналізм базується на дослідженні:

- а) сумарних економічних величин;
- б) середніх економічних величин;
- в) граничних економічних величин;
- г) на суб'єктивному підході;
- д) на емпіричному підході.

41. Предметом вивчення суб'єктивного напрямку економічної думки є проблематика:

- а) сфери обігу (попиту);
- б) сфери виробництва (пропозиції);
- в) сфери обігу і сфери виробництва;
- г) сфери матеріального виробництва;
- д) суспільного виробництва.

42. Автори першого етапу "маржинальної революції" визначають вартість (цінність) на основі:

- а) трудової теорії;
- б) теорії витрат;
- в) теорії граничної корисності;
- г) виявлення рівноважної ціни, зумовленої граничною корисністю і граничними витратами;
- д) теорії попиту і пропозиції.

43. Вартість товару характеризується А. Маршаллом на основі:

- а) трудової теорії;
- б) теорії витрат;
- в) теорії граничної корисності;
- г) виявлення рівноважної ціни, зумовленої граничною корисністю і граничними витратами;
- д) теорії попиту і пропозиції.

44. Згідно з "теорією очікувань" О. Бем-Баверка прибуток — це:

- а) результат експлуатації робітників капіталістами;
- б) певна частина ціни;
- в) різниця між оцінкою "теперішніх" і "подальших благ";
- г) визначається вартістю спожитого капіталу і є більшим або меншим залежно від обсягів усього капіталу.

45. Згідно з вченням А. Маршалла графічно ринкова ціна визначається:

- а) витратами на його виробництво;
- б) як результат перетину ціни попиту, визначеного граничною корисністю і ціни і пропозиції, визначеної граничними витратами;
- в) корисністю товару;
- г) бажанням продавця отримати найбільший прибуток;

46. У моделі загальної економічної рівноваги В. Парето критерієм її дослідження вважались:

- а) максимізація корисності;
- б) рівновага між попитом і пропозицією;
- в) оцінка виміру співвідношення переваг конкретного індивіда;
- г) окремою рівновагою виробництва, обміну і споживання; д) немає правильної відповіді.

47. За законом Кларка цінність товару визначається:

- а) сумою граничних корисностей всіх його властивостей;
- б) його користю в цілому;
- в) вартістю ресурсів, з яких його було вироблено;
- г) кількістю праці, витраченої при його виготовленні;
- д) немає правильної відповіді.

48. Поділ економіки на які складові відповідає методу дослідження

Дж. Б. Кларка:

- а) макроекономіка;
- б) мікроекономіка;
- в) універсальна економіка;
- г) економічна статика;
- д) економічна динаміка;
- е) ефективна економіка;
- є) неефективна економіка;
- ж) національна економіка;
- з) світова економіка.

49. Серед учених маржиналістів засновником сучасного методу макроекономічного моделювання прийнято вважати:

- а) В. Джевонса;
- б) А. Курно;
- в) Л. Вальраса;
- г) Дж. Б. Кларка;
- д) В. Парето.

41. Хто з названих нижче економістів присвятив свої дослідження проблемам:

1. Ціни рівноваги	а	Дж. Б. Кларк
2. Продуктивності капіталу і праці	б	К. Менгер
3. Економічного добробуту	в	Л. Вальрас, В. Парето
4. Загальної економічної рівноваги	г	А. Маршалл
5. Граничній корисності предметів споживання	е	А. Пігу

42. Знайдіть відповідність

1. Австрійська школа граничної корисності	а	Дж. Б. Кларк
2. Кембриджська школа	б	В. Парето
3. Американська школа	в	А. Маршалл, А. Пігу
4. Математична школа	г	К. Менгер, Ф. Візер, Є. Бем-Баверк

Завдання вищого рівня

Доведіть чи спростуйте твердження

1. Утвердження і перевага третього технологічного укладу в провідних країнах світу припадає на період з 1880 – 1940 рр.
2. Кінець XIX початок XX ст.. характеризується революційними змінами в енергетиці.
3. Головною країною, що експортувала капітал була США.
4. Ідея класового миру запропонована школою маржиналізму.
5. Згідно методології історичної школи загальносупільні інтереси є пріоритетними.
6. Представники другого етапу маржиналізму вважають, що політекономія є наукою про соціальне господарство.
7. Економічні погляди представників Австрійської школи маржиналізму характеризувались крайнім суб'єктивізмом і психологізмом.
8. А. Маршалл ввів в економічну науку категорію «конституційована вартість».
9. А. Пігу розглядав проблему зовнішніх екстерна лій.
10. Школа маржиналізму виступала за необхідність управління економіки з боку держави.

Тема 8. Особливості розвитку ринкового господарства та основні напрямки економічної думки в Україні (друга половина XIX – початок XX ст.)

Завдання нищого рівня

Знайдіть відповідність

А. Екстенсивне господарство.	1. Відчуження майна державою з відшкодуванням.
Б. Відруб.	2. Платежі, що накладаються на переможену державу на користь держави-переможниці.
В. Експропріація.	3. Засіб хлібозаготівель в період «воєнного комунізму».
Г. Інвестиційна теорія циклів.	4. Розвиток господарства шляхом розширення випуску продукції за рахунок залучення додаткових ресурсів
Д. Реквізиція.	5. Договір про експлуатацію громадянами або юридичними особами промислових підприємств чи земельних ділянок з правом видобування корисних копалин, будівництва різноманітних споруд; надається державою.
Е. Пророзкладка.	6. Граничні корисності господарських благ, що вільно відтворюються, прямо пропорційні їх

	трудовам вартостям.
Є. Суверенітет.	7. Невеликі ділянки орної землі, які «відрізалися» від селянських наділів, якщо їхня площа перевищувала середню повітову норму при реалізації положень реформи 1861 р.
Ж. Контрибуція.	8. Внутрішнім імпульсом усього механізму циклічних коливань є «заощадження-інвестиції».
З. Теорема цінності Туган-Барановського.	9. Примусове, без відшкодування або з відшкодуванням відчуження майна, що проводиться державою.
И. Концесія.	10. Повна незалежність держави, регіону від інших держав і регіонів в її внутрішніх справах і внутрішніх відносин.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Оберіть правильну відповідь
---	--

1. Аграрні реформи 1848 та 1861 рр. в Україні передбачали:

- а) стимулювання розвитку товарно-грошових відносин;
- б) ліквідацію кріпосного права;
- в) створення умов для розвитку великого землеволодіння;
- г) індустріалізацію сільського господарства.

2. Спільні риси Австрійської та Російської аграрних реформ:

- а) здійснювались під натиском народних мас;
- б) компенсація державою поміщикам втрачених селянських повинностей;
- в) скасування панщини і кріпосних повинностей;
- г) збереження особистої залежності селян.

3. Що не було характерним для аграрних відносин пореформеного періоду?

- а) зменшення поміщицького землеволодіння;
- б) зміцнення приватної власності на землю;
- в) зростання іпотечної заборгованості поміщиків;
- г) ліквідація общинного землеволодіння.

4. В якому регіоні України найшвидшими темпами здійснювалося руйнування феодального характеру землеволодіння. Чому?

- а) Лівобережжі;
- б) Правобережжі;
- в) на півдні України;
- г) на заході України.

5. Нові явища в поміщицькому господарстві пореформеного періоду пов'язані з:

- а) зростанням товарності господарства;
- б) покращенням фінансового стану більшості поміщицьких господарств;
- в) впровадження у виробництво удосконалених знарядь праці та машин;
- г) пануванням оренди й різних форм відробіток.

6. Причини сповільнення початку промислового перевороту в Україні:

- а) існування феодально-кріпосницької системи;
- б) відсутність технічних передумов;
- в) перевага цехового ремесла;
- г) відсутність внутрішнього ринку.

7. Промисловий переворот в Україні розпочався з галузі:

- а) текстильної;
- б) металургійної;
- в) харчової;
- г) вугільної.

8. Особливості другого етапу промислового перевороту в Україні (1860-1880 рр.):

- а) остаточне витіснення фабрикою мануфактур;
- б) перевага мануфактурного виробництва;
- в) широке використання парових машин;
- г) переважний розвиток важкої індустрії.

9. Труднощі здійснення промислового перевороту в Західній Україні насамперед пов'язані з:

- а) наявністю пережитків феодально-кріпосницької системи;
- б) колоніальною політикою Росії;
- в) галузевою структурою промисловості;
- г) відсутністю найманої робочої сили.

10. Поширення фабрично-заводського виробництва в Західній Україні відбувається насамперед в галузях:

- а) текстильній;
- б) нафтовій;
- в) машинобудівній;
- г) лісопильній.

11. Що було характерно для розвитку внутрішнього ринку України в XIX ст.?

- а) використання практики складських місць;
- б) поширення оптової торгівлі у формі аукціонів;

- в) виникнення товарних бірж;
- г) ярмаркова торгівля.

12. Зовнішня торгівля Східної України в ХІХ ст. характеризувалась:

- а) зростанням експорту промислової продукції;
- б) перевагою імпорту над експортом;
- в) зростанням експорту сільськогосподарської продукції;
- г) скороченням обсягів зовнішньої торгівлі.

13. Про однобокість промислового розвитку української економіки к. ХІХ – початку ХХ ст. свідчить:

- а) переважний розвиток легкої промисловості;
- б) переважний розвиток харчової промисловості;
- в) переважний розвиток видобувної промисловості;
- г) переважний розвиток обробної промисловості.

14. Домінуючою формою монополістичного об'єднання в Україні були:

- а) трести;
- б) картелі;
- в) концерни;
- г) синдикати.

15. Столипінська аграрна реформа передбачала:

- а) руйнування поміщицького землеволодіння;
- б) утворення фермерського господарства;
- в) руйнування общини як стримуючого фактора збільшення сільськогосподарського виробництва;
- г) зміцнення середнього прошарку селянства;
- д) збільшення обсягів сільськогосподарського виробництва;
- е) становлення класу кулаків як опори самодержавства.

16. Наслідками столипінської аграрної реформи стали:

- а) скорочення земельних володінь селян;
- б) прискорення процесу індустріалізації села;
- в) ліквідація орендної форми відносин;
- г) утворення селянських хуторів та відрубів.

17. Основними тенденціями розвитку сільського господарства Західної України к. ХІХ – початку ХХ ст. стали:

- а) скорочення великого землеволодіння;
- б) зростання кількості „капіталістичних економік”;
- в) зменшення заможної верстви селянства;
- г) зростання товарності сільського господарства.

18. Фабрично-заводська промисловість Західної України, насамперед утвердилась в галузях:

- а) легкій;
- б) харчовій;
- г) гірничодобувній;
- д) машинобудівній.

19. Назвати головний чинник, що визначив індустріальні процеси в Західній Україні:

- а) приватні капіталовкладення;
- б) запозичення новітніх технологій;
- в) іноземні інвестиції;
- г) державне підприємництво.

20. Назвати головні причини першої світової війни:

- а) боротьба США за світове лідерство;
- б) прагнення Німеччини здійснити економічний та територіальний перерозподіл світу;
- в) прагнення Франції повернути Ельзас та Лотарингію;
- г) відволікання від соціальної боротьби.

21. Наслідками першої світової війни для економічного розвитку України стали:

- а) зміна структури промислового виробництва;
- б) промислове піднесення;
- в) занепад сільського господарства;
- г) скорочення державного боргу.

22. Політика „воєнного комунізму” не передбачала:

- а) націоналізацію промислових підприємств;
- б) загальної трудової повинності;
- в) розвиток товарно-грошових відносин;
- г) централізоване управління;
- д) тарифну систему оплати праці.

23. Політика „воєнного комунізму” в сфері сільського господарства включала:

- а) встановлення державної монополії на сільськогосподарську продукцію;
- б) купівлю державою зерна за ринковими цінами;
- в) експропріацію хліба у заможних селян;
- г) стимулювання розвитку середнього та дрібного виробника.

24. Нова економічна політика (1921–1927 рр.) на Україні не передбачала:

- а) введення натурального податку;

- б) розвиток приватної торгівлі;
- в) націоналізацію дрібного та середнього підприємництва;
- г) перехід до територіальної системи управління.

25. Нова економічна політика (1921–1927 рр.) у промисловості передбачала:

- а) позаекономічні методи господарювання;
- б) перехід на госпрозрахунок;
- в) централізацію управління;
- г) запровадження оренди, концесії.

26. Для грошово-кредитної та бюджетно-фінансової сфер 1917 – 1922 рр. не характерно:

- а) гіперінфляція;
- б) зростання бюджетного дефіциту;
- в) занепад грошово-кредитної системи;
- г) зростання зовнішнього боргу країни.

27. Які зміни відбулися в грошово-кредитній та бюджетно-фінансовій сферах 1923 року?

- а) зростання частки бюджету за рахунок доходів з населення;
- б) виникнення спеціалізованих банків;
- г) підвищення купівельної спроможності радзнаків;
- д) створення фондових бірж.

28. Назвати спільні риси грошових реформ царської Росії 1897р. та Сокольникова 1922-24 рр.:

- а) випуск державних кредитних білетів;
- б) обмін кредитних білетів на золото і срібло;
- в) деномінація існуючої грошової одиниці;
- г) встановлення твердої валюти шляхом її забезпечення золотом.

29. Знайдіть відповідність між прізвищами вчених і школами (теоріями), які ці вчені репрезентували:

1. М. Туган-Барановський	а	статистика
2. Є Слуцький	б	психологічна школа
3. Д. Журавський	в	інвестиційна теорія циклів
4. М. Бунге	г	математична школа

30. Назвіть найвідоміших представників таких напрямів і шкіл:

- а) ліберальне народництво;
- б) київська психологічна школа;
- в) школа економістів-статистиків;
- г) математична школа.

31. Популяризатором ідей К.Маркса в Україні є :

- а) М. Туган-Барановський;
- б) М. Бунге;
- в) М Зібер;
- г) Т. Степанов

32. Автором інвестиційної теорії циклів є:

- а) І. Вернадський;
- б) М. Зібер;
- в) Є. Слуцький;
- г) М. Туган-Барановський.

33. Засновником Київської психологічної школи є:

- а) М. Туган-Барановський;
- б) М. Бунге;
- в) М Зібер;
- г) Т. Степанов;
- д) І. Вернадський;
- е) Є. Слуцький.

34. Теорія збалансованого бюджету споживача належить:

- а) В. Карзіну;
- б) М. Зіберу;
- в) Є. Слуцькому;
- г) М. Драгоманову.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Доведіть чи спростуйте твердження
---	--

1. Аграрні реформи Австрійської та Російської імперій передбачали безоплатне наділення селян землею.
2. Промисловий переворот в Україні розпочався з текстильної промисловості.
3. промисловий переворот відбувався одночасно на всій території України.
4. Столипінська аграрна реформа передбачала створення індивідуального селянського господарства.
5. Політика «воєнного комунізму» була направлена на впровадження в економіку товарно-грошових відносин.
6. Нова економічна політика передбачала перехід до територіальної системи управління через запровадження трестів і синдикатів.
7. Грошова реформа Сокольникова забезпечила подолання інфляції та привела до оздоровлення фінансів.
8. Економічна думка в Україні кінця XIX – початку XX ст. була представлена лише марксистським напрямом.
9. Туган-Барановський поєднав теорії граничної корисності та трудову.

10. Розмір заробітної плати робітника, за Туган-Барановським, визначається двома факторами – продуктивна сила праці (об’єктивний фактор) та соціальна сила праці (суб’єктивний фактор, діяльність профспілок).

Тема 9. Господарство та економічна думка суспільств Європейської цивілізації в період державно-монополістичного розвитку (перша половина ХХ ст.)

Завдання нищого рівня

Знайдіть відповідність

А. Конверсія.	1. Збільшення зайнятості і підйом виробництва шляхом збільшення пропозиції грошей.
Б. Девальвація.	2. Коефіцієнт, який показує, як змінюється рівень інвестування при зміні національного доходу.
В. Демілітаризація економіки.	3. Перепрофілювання промисловості з випуску військової продукції на виробництво товарів широкого вжитку, або навпаки.
Г. Дефляція.	4. Загальна купівельна спроможність населення.
Д. Кредитна експансія.	5. Зниження курсу національної чи міжнародної валютно-грошової одиниці щодо валют інших країн, міжнародних валютно-грошових одиниць.
Е. Кредитна рестрикція.	6. Коефіцієнт, який показує, як змінюється національний дохід при збільшенні інвестицій на одну одиницю.
Є. Ліквідність, якій віддають перевагу.	7. Переведення на «мирні рейки» національної економіки окремо взятої країни після широкомасштабної війни.
Ж. Мультиплікатор інвестицій.	8. Запобігання економічної кризи і зниження темпів інфляції шляхом обмеження пропозиції грошей.
З. Акселератор.	9. Вилучення з обігу частини надмірних грошових засобів, випущених у період інфляції, яке супроводжується загальним зниженням рівня цін у країні.
И. Ефективний попит.	10. Прагнення фінансових агентів зберегти заощадження у різноманітних грошових формах.

Оберіть правильну відповідь

1. Назвати головні причини першої світової війни:

- а) боротьба США за світове лідерство;
- б) прагнення Німеччини здійснити економічний та територіальний перерозподіл світу;
- в) прагнення Франції повернути Ельзас та Лотарингію;
- г) відволікання від соціальної боротьби.

2. Наслідками війни стали:

- а) перемога та економічне піднесення Німеччини;
- б) зростання національного багатства Франції та Великобританії;
- в) зростання зовнішнього боргу Франції та Великобританії;
- г) занепад господарства Японії.

3. Визначити часові межі головних етапів міжвоєнного періоду в розвитку провідних країн світу:

- а) етап повоєнного кризового стану;
- б) етап відносно стабільного економічного розвитку;
- в) етап світової економічної кризи;
- г) етап ліквідації наслідків кризи та поліпшення економічної кон'юнктури.

4. Які заходи передбачали Версальський мирний договір, план Дауеса, план Юнга?

- а) виплата контрибуції країнам-переможцям у розмірі 132 млрд. марок;
- б) виплата контрибуції країнам-переможцям у розмірі 114 млрд. марок;
- в) передача Саарської області Франції;
- г) надання позик і кредитів Німеччині;
- д) виплата репарацій за рахунок мита, податків на предмети масового попиту, прибутків німецьких залізниць, додаткових податків з промисловості;
- е) виплата репарацій за рахунок прибутків німецьких залізниць та доходів держбюджету;
- є) ліквідація колоніальних володінь.

5. В післявоєнний період в торговельній політиці переважали:

- а) принципи лібералізму і багатосторонні торгові договори;
- б) принципи лібералізму і двохсторонні торгові договори ;
- в) принципи протекціонізму і багатосторонні торгові договори;
- г) принципи протекціонізму і двохсторонні торгові договори;

6. Причинами «великої депресії» є:

- а) різке скорочення кількості грошей в обігу;
- б) екзогенний спад споживання і інвестицій;

- в) попередній спад в сільському господарстві;
- г) комплекс несприятливих обставин як в фінансовому, так і в реальному секторах економіки.

7. Назвати країни, які для виходу з кризи 1929 – 1933 рр. обрали шлях мілітаризації економіки:

- а) Англія;
- б) Франція;
- в) США;
- г) Німеччина;
- д) Японія.

8. Які заходи обрали провідні країни світу для виходу з економічної кризи 1929 – 1933 рр.?

- а) примусове картелювання економіки;
- б) ліквідація безробіття за рахунок будівництва автострад, мостів тощо;
- в) націоналізація ряду галузей промисловості;
- г) створення змішаних державно-приватних підприємств;
- д) використання колоній як ринків збуту продукції;
- е) запровадження обов'язкової трудової повинності;
- є) закриття банків на „канікули”;
- ж) введення кодексів чесної конкуренції.

9. Характерною особливістю господарського розвитку провідних країн світу в 30-х рр. ХХ ст. було:

- а) прискорений розвиток воєнної промисловості;
- б) посилення процесу концентрації виробництва;
- в) лібералізація зовнішньоторговельної політики урядів;
- г) прискорений розвиток сільського господарства.

10. Головною причиною другої світової війни було:

- а) локальні конфлікти в різних місцях регіонів світу;
- б) нерівномірність розвитку економічного потенціалу індустріальних країн і їх потреба в розширенні ринків збуту;
- в) поділ сфер впливу економічно вже поділеного світу між союзами найкрупніших монополістів;
- г) реваншистські заміри Німеччини, котрі заохочувались правлячими колами США, Великобританії, Франції.

11. Повоєнна відбудова народного господарства країн Західної Європи (1945 – 1951 рр.) здійснювалася за планом:

- а) Дауеса;
- б) Маршалла;
- в) Юнга;
- г) Доджа-Маккартура.

12. Що передбачав план Маршалла:

- а) відновлення економіки США після війни;
- б) воєнна допомога США європейським країнам;
- в) збереження абсолютного панування американського долара на світовому ринку;
- г) економічна допомога європейським державам.

13. Результатами плану Маршалла стали:

- а) крах колоніальних імперій;
- б) стабілізація фінансових систем країн Західної Європи;
- в) націоналізація промисловості;
- г) відновлення народного господарства Західної Європи.

14. Встановити відповідність. Плани Маршалла і Доджа-Макартура передбачали:

- а) зниження митних тарифів;
- б) надання фінансової допомоги для повоєнної відбудови господарства;
- в) зниження напруги у політичній сфері;
- г) повернення до політики економічного лібералізму.

15. Назвіть історичні передумови виникнення кейнсіанства:

- а) розвиток монополій;
- б) збільшення кількості грошей в обігу;
- в) зростання цін;
- г) „велика депресія”;
- д) посилення циклічності економічного розвитку;
- е) жорстке регулювання економіки державою.

16. Які теорії критикував Кейнс?

- а) теорію ринкового саморегулювання економіки;
- б) кількісну теорію грошей;
- в) теорію ринків Ж. Сея;
- г) усі попередні відповіді правильні;

17. Який період можна вважати початковим етапом формування кейнсіанства?

- а) 20-і роки ХХ ст.;
- б) безпосередньо роки „великої депресії”;
- в) 30-і роки ХХ ст.;
- г) початок ХХ ст.

18. Що можна назвати центральною проблемою загальної теорії Кейнса?

- а) інвестиційний мультиплікатор;
- б) середню і граничну схильність до споживання;

- в) принцип ефективного попиту;
- г) теорію повної зайнятості?

19. Якщо за кейнсіанською теорією споживання дохід зростає, то:

- а) гранична схильність до споживання знижується;
- б) гранична схильність до споживання зростає;
- в) середня схильність до заощадження знижується;
- г) середня схильність до заощадження зростає.

20. Згідно з „основним психологічним законом” Кейнса зі зростанням доходів темпи приросту споживання:

- а) залишаються на попередньому рівні;
- б) випереджають темпи приросту доходів;
- в) зростають, але не тією ж мірою, що й доходи;
- г) зменшуються порівняно з попереднім рівнем.

21. Основу методології дослідження Кейнса становлять:

- а) пріоритет мікроекономічного аналізу;
- б) пріоритет макроекономічного аналізу;
- в) концепція „ефективного попиту”;
- г) прихильність „законам ринку” Сея;
- д) автоматичне саморегулювання ринкової економічної системи;
- е) мультиплікатор інвестицій.

22. Які заходи на погляд Кейнса, спроможні вивести економіку з кризи?

- а) помірної інфляції;
- б) підвищення граничної ефективності капітальних вкладень;
- в) зниження облікової ставки;
- г) активне втручання держави в економіку;
- д) створення додаткових робочих місць;
- е) стимулювання заощаджень; є) розвиток споживчого кредиту.

23. Що Дж. М. Кейнс відносив до теоретичних джерел своєї системи:

- а) економічне вчення меркантилістів;
- б) економічні погляди Т. Мальтуса;
- в) класичну політичну економію;
- г) неокласичну економічну теорію.

24. У кейнсіанській моделі рівноважний рівень ВВП досягається тоді, коли:

- а) споживання дорівнює заощадженням;
- б) настає повна зайнятість;
- в) рівноважний сукупний попит;
- г) фактичні заощадження дорівнюють плановим інвестиціям;

д) всі відповіді правильні.

25. У кейнсіанській моделі макроекономічного розвитку зростання ЧНП:

- а) веде до рівноважного стану економіки;
- б) веде до повної зайнятості;
- в) відбувається при перевищенні загальних витрат над загальним обсягом виробництва;
- г) відбувається при зменшенні загальних витрат і збільшенні загальних обсягів виробництва;
- д) всі попередні відповіді вірні.

26. Мультиплікатор у простій кейнсіанській моделі означає:

- а) відносну зміну рівноважного ЧНП до зміни обсягу інвестицій;
- б) відносну зміну обсягу інвестицій до зміни ЧНП;
- в) зростання рівноважного ЧНП;
- г) зростання обсягу інвестицій;
- д) не впливає на зміни обсягу інвестицій і рівноважний ЧНП.

27. Назвіть послідовників Кейнса:

а) Т. Веблен	ж) М. Фрідмен;
б) Д. М. Кларк	з) Дж. Хікс;
в) Дж. Гелбрейт	и) Ф. Перру;
г) Л. Мізес	і) Дж. Робінсон;
д) Ф. Хайек	ї) Р. Харрод;
е) Є. Хансен	й) В. Ойкен;
є) С. Харріс	к) О. Домар

28. Встановіть відповідність:

1. Дж. М. Кейнс;	а) теорія економічного зростання;
2. Ф. Перру;	б) посткейнсіанська концепція розподілу;
3. Є. Хансен;	в) теорія індикативного планування;
4. Р. Харрод;	г) теорія „ефективного попиту”;
5. Дж. Робінсон.	д) некейнсіанська теорія економічного циклу.

29. Некейнсіанці на перший план висувають не проблеми повної зайнятості й економічної рівноваги, як це було в моделі Дж.М. Кейнса, а:

- а) проблему невтручання держави в економічні процеси;
- б) проблему стабільного економічного зростання;
- в) проблему економічного лібералізму;
- г) проблему неекономічного впливу на економічні процеси;

д) немає правильної відповіді.

30. Головною метою досліджень неокейнсіанці вважають:

- а) досягнення повної зайнятості;
- б) здійснення "економічного дива" у конкретній економіці;
- в) досягнення стійких темпів зростання економіки протягом тривалого періоду;
- г) досягнення стійких темпів зростання ВВП;

31. Які фактори за теорією Р. Харрода лежать в основі економічного зростання:

- а) робоча сила;
- б) дохід на душу населення;
- в) розмір наявного капіталу;
- г) схильність до споживання;

32. Необхідною умовою економічного зростання, на думку Є. Домара, є:

- а) технічний прогрес;
- б) інвестиції;
- в) зростання національного доходу;
- г) виробнича потужність;
- д) немає правильної відповіді.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Доведіть чи спростуйте твердження
---	--

1. План Дауеса передбачав відміну сплати контрибуції Німеччиною.
2. Причиною загальносвітової економічної кризи 1929-1933 рр. стало зростання цін на продукцію.
3. В міжвоєнний період країни взяли курс на демілітаризацію економіки.
4. Провідною країною світу першої половини ХХ ст. була Великобританія.
5. План Маршалла забезпечив відбудову країн Західної Європи після Другої світової війни.
6. Кейнсіанський психологічний закон Дж. М. Кейнса враховував схильність населення до заощаджень.
7. Мультиплікатор не посилює вплив інвестиційного попиту на збільшення доходів.
8. Норма відсотка в кейнсіанській теорії є нижньою межею граничної ефективності майбутніх інвестицій.
9. Рівень зайнятості за Дж. М. Кейнсом визначається граничними витратами та продуктивності праці.
10. Спільним положенням моделей зростання Є. Домара та Р. Харрода є визнання постійності в тривалому періоді таких макроекономічних показників, як норма нагромадження і гранична ефективність інвестицій.

Тема 10. Розвиток національних економік країн Європейської цивілізації в системі світового господарства під впливом науково-технічної революції (друга половина ХХ ст.)

Завдання нищого рівня

Знайдіть відповідність

А. Інтенсивний розвиток.	1. Комплекс галузей народного господарства, які обслуговують промисловість та сільське господарство.
Б. Економічна інтеграція.	2. Міжнародні за складом і характером діяльності суб'єкти господарського життя, які функціонують на принципах корпоративної власності, мають виробничі філіали не менш як в двох іноземних країнах, при взаємопов'язаній системі управління між ними.
В. Інтернаціоналізація економіки.	3. Напрямок сучасної економічної теорії, що ґрунтується на визнанні необхідності поєднання державного регулювання економіки та принципів економічної свободи.
Г. Виробнича функція.	4. Процес зближення, взаємопереплетіння, зрощування національних господарських комплексів двох або більше країн і формування цілісної регіональної господарської системи.
Д. Інфраструктура.	5. Одночасне зростання рівня цін і безробіття.
Е. Стагфляція.	6. Розвиток господарства, в якому зростання обсягів виробництва досягається за рахунок підвищення продуктивності праці, кращого використання ресурсів, підвищення фондівіддачі.
Є. «Неокласичний синтез»	7. Взаємозв'язок між обсягом національного продукту і чинниками зростання.
Ж. «Монетаризм»	8. Формування, розвиток та поглиблення економічних взаємозв'язків між країнами завдяки відкритості національних економік.
З. Транснаціональні корпорації.	9. Напрямок економічної думки, прихильники якого спирались на кількісну теорію грошей.
И. Неолібералізм.	10. Узгодження теорії трудової вартості і теорії граничної корисності, аналізу на мікро- і макрорівнях, підходів до вивчення статичної і динамічної, взаємозалежного аналізу рівноваги і відхилення від нього.

Оберіть правильну відповідь

1. Назвати характерні риси соціального ринкового господарства:

- а) масове виробництво споживчих товарів;
- б) послаблення позицій середнього прошарку суспільства;
- в) відмова від державного регулювання економіки та соціальної сфери;
- г) збереження і розвиток інституту приватної власності як базового економічного інституту суспільства.

2. Що було характерно для структури світового капіталістичного господарства в 60-х рр. ХХ ст.?

- а) перевага сільського господарства;
- б) перевага сфери послуг, транспорту і торгівлі;
- в) перевага легкої промисловості;
- г) перевага важкої індустрії.

3. Назвати головні тенденції господарського розвитку економічно розвинених країн в 50 – 60-х рр. ХХ ст.:

- а) посилення процесів концентрації та централізації виробництва і капіталів;
- б) демонополізація економіки;
- в) скорочення державного сектору;
- г) інтеграційні процеси.

4. Встановити послідовність етапів міждержавних інтеграційних процесів:

- а) митна спілка;
- б) економічна спілка;
- в) зона вільної торгівлі;
- г) повна інтеграція – єдина економічна політика;
- д) спільний ринок.

5. Господарський розвиток економічно розвинених країн світу в 70-х рр. ХХ ст. визначався:

- а) циклічними кризами;
- б) скороченням інфляції;
- в) економічним піднесенням;
- г) перебудовою економічних систем на ресурсозберігаючі технології.

6. Що було характерно для економічного розвитку США в 70 – 80-х рр. ХХ ст.?

- а) утворення економічних конгломератів;
- б) скорочення державного фінансування НДДКР;
- в) збільшення у виробництві частки добувної промисловості;

г) стрімкий розвиток електронної та хімічної промисловості.

7. Економічний розвиток Великобританії в 50 – 70-х рр. ХХ ст. визначався:

- а) зростанням частки промисловості в структурі національного господарства;
- б) одержавленням економіки;
- в) значним впливом на національний розвиток міжнародних фінансових груп;
- г) зростанням частки експорту у світовій торгівлі.

8. Першою країною, яка застосувала індикативне планування була:

- а) США;
- б) ФРН;
- в) Франція;
- г) Великобританія;
- д) Японія.

9. Назвати чинники, що визначили економічне диво ФРН:

- а) реалізація плану Маршалла;
- б) розвиток економіки згідно концепції “соціального ринкового господарства”;
- в) прискорений розвиток базових галузей промисловості;
- г) науково-технічний прогрес.

10. Реформи Л. Ерхарда не передбачали:

- а) підтримку конкурентного середовища;
- б) проведення грошової реформи;
- в) пільги для приватного підприємництва;
- г) зменшення імпортного мита.

11. Назвати чинники, що визначили економічне диво Японії :

- а) лібералізація господарської системи;
- б) розвиток наукомістких галузей;
- в) монополізація економіки;
- г) специфічні методи управління та організації праці.

12. В якій з капіталістичних країн в 50 – 70 рр. ХХ ст. доля державного сектору була найбільшою:

- а) Англія;
- б) Франція;
- в) Німеччина;
- г) США.

13. Економічні наслідки розпаду колоніальної системи:

- а) прискорення процесу індустріалізації в країнах, що розвиваються;
- б) багаторазове підвищення цін на нафту і газ;
- в) збільшення бідності і майнової нерівності;

г) економічна інтеграція Західної Європи.

14. Що стало головною причиною світової кризи 70-х рр. XX ст.:

- а) розбалансованість економіки в зв'язку з новим етапом НТП;
- б) різке подорожчання паливно-енергетичних і сировинних ресурсів;
- в) послаблення ринкової саморегуляції економіки;
- г) посилення державного втручання в економіку.

15. На чому ґрунтується неокласична теорія економічного зростання:

- а) на статистичних теоріях економічного зростання;
- б) на динамічних теоріях економічного зростання;
- в) на ефективності використання виробничих факторів;
- г) на граничних величинах;
- д) немає правильної відповіді

16. Які основні фактори виробництва використовувала неокласична виробнича функція:

- а) підприємницькі здібності;
- б) капітал;
- в) землю;
- г) працю;
- д) капітал і працю.

17. Основна ідея виробничої функції полягала в тому, що:

- а) економіка функціонує за принципом зіставлення витрат і результатів;
- б) економіка функціонує на основі зіставлення факторів виробництва;
- в) ціни факторів змінюються під впливом динаміки праці та капіталу;
- г) обсяги виробництва залежать від технологічних пропорцій факторів;
- д) немає правильної відповіді.

18. Автором моделі міжгалузевого балансу є:

- а) Дж.М. Кейнс;
- б) Р. Солоу;
- в) В. Леонт'єв;
- г) Дж.Б. Кларк;
- д) Дж. Робінсон.

19. Модель економічного зростання Р. Солоу враховує вплив таких факторів:

- а) капіталу і праці;
- б) капіталу, праці та землі;
- в) НТП;
- г) капіталу, праці та НТП;
- д) НТП і підприємницьких здібностей.

20. Методологічні принципи і теоретична платформа неолібералізму формувались у рамках:

- а) класичної економічної теорії;
- б) маржиналізму;
- в) інституціоналізму;
- г) неокласичної економічної теорії;
- д) кейнсіанства.

21. Неолібералізм на відміну від кейнсіанства припускає:

- а) державні заходи для інвестування збиткових і низькорентабельних галузей економіки;
- б) лібералізацію економіки;
- в) пріоритет приватної власності;
- г) вільне ціноутворення

22. Виступаючи проти прямого державного регулювання і планового ціноутворення, неоліберали вважають, що держава повинна:

- а) забезпечити необхідні правові й економічні умови для ринкової економіки і свободи ціноутворення;
- б) взяти на себе стабілізацію грошово-кредитної системи;
- в) розробити і реалізовувати податкову, інвестиційну, зовнішньоекономічну й антимонопольну політику;
- г) здійснювати соціальний захист населення;
- д) взагалі не втручатися в економічні процеси.

23. Методологічною основою вчення німецького неолібералізму стала така концепція:

- а) економічної системи як сукупності виробничих відносин і продуктивних сил;
- б) економічного (природного) порядку;
- в) ідеальних типів господарських систем;
- г) сформованого суспільства;
- д) природного рівня безробіття.

24. Неоліберали виступають за лібералізацію економіки, що ґрунтується на використанні принципів:

- а) вільного ціноутворення;
- б) стимулювання інвестиційної активності;
- в) підвищення податкових ставок;
- г) провідної ролі приватної власності;
- д) розширення обсягів державних витрат.

25. Фрайбурзька школа неолібералізму в концепції соціального ринкового господарства дотримується принципів:

- а) конкуренція скрізь, де можливо, регулювання – там, де необхідно;
- б) автоматичне функціонування "вільного ринкового господарства";
- в) синтез між вільним і "соціально обов'язковим суспільним ладом";

- г) соціальне вирівнювання за допомогою справедливого розподілу;
- д) правильні відповіді 1, 2, 4.

26. Термін "соціальне ринкове господарство" уперше використовував:

- а) Дж. Кейнс;
- б) А. Мюллер-Армак;
- в) М. Фрідмен;
- г) П. Самуельсон;
- д) К. Менгер.

27. На яких основних принципах ґрунтується "соціальне ринкове господарство":

- а) забезпечення відкритості ринку, вільної конкуренції;
- б) свобода всіх господарських угод;
- в) приватна власність;
- г) повна відповідальність підприємців за результати своєї діяльності;
- д) всі відповіді правильні

28. Розробники моделі "соціального ринкового господарства" вважають, що за його умов важливою є соціально-економічна політика держави за такими напрямками:

- а) приймати закони, які б ставили під контроль монополії і давали простір конкуренції;
- б) контролювати розподіл національного доходу;
- в) проводити активну кон'юнктурну політику, сприяти зайнятості населення, стабілізації цін, досягненню економічної рівноваги й активного платіжного балансу;
- г) впроваджувати в життя принцип "власність – для всіх";
- д) всі відповіді правильні.

29. Хто впровадив в життя теоретичні неоліберальні постулати:

- а) В. Ойкен;
- б) В. Репке;
- в) Л. Ерхард;
- г) А. Рюстов;
- д) А. Мюллер-Армак

30. Акцент на підтриманні автоматизму ринку, ставка на свободу приватного підприємництва, вимоги невтручання держави в соціально-економічну сфери характерні для:

- а) концепції монетаризму;
- б) теорії "раціональних очікувань";
- в) теорії "економіки пропозиції";
- г) для всього сучасного неокласичного напрямку;

д) правильні відповіді 1,3.

31. Що висуває як головний принцип макроекономічної політики монетаризм:

- а) грошова пропозиція розширюється щорічно в тому ж темпі, що й щорічний темп потенційного зростання реального ВВП;
- б) політику збільшення сукупної пропозиції;
- в) активну монетарну політику;
- г) активну грошово-кредитну політику;
- д) політику збільшення сукупного попиту

32. Монетаристи вважають, що швидкість обігу грошей:

- а) непостійна;
- б) постійна;
- в) часом постійна;
- г) часом непостійна;
- д) часом постійна і часом непостійна.

33. Неєфективність економічної політики монетаристи пояснюють:

- а) достатньо великою обізнаністю моделі про політичні рішення і їх наслідки;
- б) відсутністю достатньої інформації в основних грошово-кредитних закладах, які є причиною помилкових політичних рішень;
- в) вузькими рамками можливостей економічної науки;
- г) всі відповіді правильні;
- д) немає правильної відповіді.

34. Як оцінює теорія "економіки пропозиції" стійкість ринкової економіки:

- а) за своєю природою нестійка; б) постійно стійка;
- в) може перебувати в стані застою за відсутності адекватних стимулів до праці, заощаджень та інвестицій;
- г) за природного рівня безробіття стійка в довгостроковому періоді;
- д) всі відповіді правильні

35. Що називає теорія "раціональних очікувань" головною причиною нестійкості ринкової економіки:

- а) кількісне не співвідношення планових інвестицій і заощаджень та шоки сукупної пропозиції;
- б) зміни сукупної пропозиції;
- в) неправильну грошову політику;
- г) зміни сукупного попиту;
- д) непередбачувані шоки сукупної пропозиції і сукупного попиту

36. Крива А. Лаффера використовується для доведення основних положень:

- а) теорії "економіки пропозиції";
- б) кейнсіанської теорії;
- в) монетаризму;
- г) теорії "раціональних очікувань";
- д) теорії "попиту та пропозиції".

37. Теорія "економіки пропозиції" пояснює, що зміни у пропозиції грошей впливають на економіку таким чином:

- а) ніяк не впливають, оскільки наслідки вже очікуються господарськими суб'єктами;
- б) за рахунок зміни ставки відсотка, яка впливає на зміни інвестицій і ЧНП;
- в) шляхом впливу на інвестиції і, таким чином, на сукупну пропозицію; г) збільшується попит на гроші;
- д) правильні відповіді 1,2.

38. У чому полягають основні принципи теорії "економіки пропозиції":

- а) зменшення масштабів державного втручання в економіку і скорочення державних витрат;
- б) зменшення впливу державного регулювання на приватне підприємництво і часткова приватизація державного сектору в економіці;
- в) стимулювання інструментами грошово-кредитного регулювання темпу зростання грошової маси і ліквідації інфляції;
- г) зниження ставок податків на доходи громадян і прибуткового за межу граничних для забезпечення необхідного розширення пропозиції товарів і послуг;
- д) всі відповіді правильні.

39. Який погляд представників теорії "раціональних очікувань" на інфляцію, зумовлену зростанням витрат:

- а) можлива внаслідок зростання заробітної плати;
- б) можлива внаслідок зростання сукупної пропозиції;
- в) неможлива в довгостроковому періоді за відсутності надлишкового зростання пропозиції;
- г) можлива в разі спаду продуктивності праці;
- д) можлива в разі збільшення витрат.

40. У яких формах на поширенні нововведень, за Й. Шумпетером, ґрунтується економічна динаміка:

- а) виробництво нових товарів на основі застосування нової технології;
- б) відкриття нових ринків збуту;
- в) удосконалення організації і управління;
- г) підлив монополії конкурентів;
- д) всі відповіді правильні.

41. Який фактор виробництва є рушійною силою розвитку в теорії Й.

Шумпетера:

- а) капітал;
- б) земля;
- в) підприємницькі здібності;
- г) праця;

42. Соціальними рисами підприємця, за Й. Шумпетером, не є:

- а) ініціативність, він шукає нові форми організації, удосконалення у комерційних комбінаціях;
- б) готовність до ризику;
- в) здатність до інноваційної діяльності;
- г) підприємець – це не професія.

43. Ефективна конкуренція, за Й. Шумпетером, – це:

- а) конкуренція нового типу, побудована на новаторстві;
- б) чиста конкуренція;
- в) монополістична конкуренція;
- г) недосконала конкуренція в її різних ринкових ситуаціях;

	<i>Завдання вищого рівня</i> Доведіть чи спростуйте твердження
---	--

1. Ядром четвертого технологічного укладу є електротехнічне, важке машинобудування.

2. Посилення процесів концентрації виробництва та капіталів, монополізації обумовили інтерналізацію виробництва.

3. Перехід до ресурсозберігаючої економіки пов'язано з третьою науково-технічною революцією.

4. Ініціатором утворення Європейського об'єднання вугілля і сталі (1951 р.) стала Франція.

5. Одним із чинників «економічного дива» в Японії є трудовий фактор.

6. Ф. Хайєк розглядає ринок як механізм реалізації справедливості й оптимального розподілу ресурсів.

7. Економічна динаміка, за Й. Шумпетером, ґрунтується на поширенні нововведень у різних формах.

8. Ефект Лаффера ілюструє довгострокову залежність між податковими ставками і податковими надходженнями коштів до бюджету.

9. Л. Ерхард є теоретиком і практичним реалізатором ідей англійського неолібералізму.

10. Фрідмен пропонував проводити гнучку грошово-кредитну політику з метою стабільного розвитку економіки.

**Тема 11. Світове господарство та основні напрямки економічної думки
на етапі інформаційно-технологічної революції
(кінець XX – початок XXI ст.)**

Завдання нищого рівня

Знайдіть відповідність

А. Інститут (інституція)	1. Суб'єкт, який має можливість підкорити діяльність інших суб'єктів або чинників міжнародних відносин відповідно до власних національних інтересів.
Б. Техноструктура.	2. Механізм міжнародної економічної інтеграції, що передбачає усунення всіх тарифних і кількісних обмежень на взаємну торгівлю країн учасниць.
В. Трансформаційна економіка.	3. Механізм міжнародної економічної інтеграції, що забезпечує вільний рух товарів, робочої сили, капіталу.
Г. Глобальна економіка.	4. Країни, що за короткий час створили значний промисловий потенціал, розвинули окремі галузі сучасної індустрії, різко збільшили промисловий експорт.
Д. Зона вільної торгівлі.	5. Погашення старої державної заборгованості випуском нових позик, здебільшого у вигляді короткотермінових зобов'язань.
Е. Нові індустріальні країни.	6. Певний звичай, порядок, прийнятий у суспільстві, а також закріплення звичаїв у вигляді закону або установи.
Є. «Центр економічної сили».	7. Механізм міжнародної економічної інтеграції, що передбачає усунення всіх тарифних і кількісних обмежень та запровадження спільних зовнішніх тарифів на торгівлі з третіми країнами.
Ж. Спільний ринок.	8. Вузкий та замкнутий прошарок кваліфікованих спеціалістів: вчених, конструкторів, менеджерів, економістів, маркетингологів, спеціалістів з фінансів та реклами.
З. Рефінансування.	9. Економіка, за якої будь-яка окрема країна не може задовольнити свої потреби в товарах і послугах самостійно та неспроможна розвивати власне виробництво лише з розрахунку на внутрішній ринок.
И. Митний союз.	10. Економіка в якій відбуваються реформування соціально-економічної структури, командно-

Оберіть правильну відповідь

1. Найважливішими тенденціями сучасного етапу розвитку світової економіки є:

- а) індустріалізація;
- б) інтернаціоналізація;
- в) транснаціоналізація;
- г) приватизація;
- д) регіональна інтеграція;
- е) націоналізація;
- є) глобалізація
- ж) правильні відповіді а), г), е);
- з) правильні відповіді б), в), д), є).

2. Глобалізація світової економіки передбачає (дві правильні відповіді):

- а) утворення системи міжнародних організацій;
- б) укріплення фінансових систем провідних країн;
- в) посилення державного регулювання;
- г) розвиток комунікації та інформатики.

3. Успіхи реформування американської економіки в 90-х рр. ХХ ст. пов'язані з:

- а) селективною податковою політикою;
- б) скороченням державних інвестицій в науку і освіту;
- в) збільшенням витратної частини бюджету;
- г) створенням сучасного інноваційного потенціалу.

4. Характерними рисами «нової економіки» є:

- а) створення комплексу наукоємних галузей, зайнятих виробництвом та обслуговуванням інформаційно-комплексного устаткування;
- б) першочерговість матеріальних активів;
- в) створення і розповсюдження програмних продуктів;
- г) перевага в структурі господарства промислового виробництва;
- д) виділення трудового ресурсу в якості стратегічного.

5. Ключові фактори «Японського суспільства достатку»:

- а) багатство природних ресурсів;
- б) ліберальна цінова політика;
- в) висока трудова мотивація японського народу;
- г) соціальна спрямованість державної політики.

6. Деретулювання господарства Великобританії в 90-х рр. ХХ ст. пов'язано з (дві правильні відповіді):

- а) централізацією механізму управління господарством;
- б) лібералізацією банківсько-кредитної і валютної сфери;
- в) зростанням адміністративно-правових обмежень діяльності бізнесу;
- г) використанням переважно непрямих методів впливу.

7. Характерною особливістю приватизаційних процесів у Франції в 80 – 90-х рр. ХХ ст. було:

- а) проведення ваучерної приватизації;
- б) приватизація підприємств воєнно-промислового комплексу;
- в) участь держави як акціонера в приватизованих компаніях;
- г) збереження державної власності в сфері послуг.

8. Назвати нові індустріальні країни, котрі виникли в другій половині ХХ ст.:

- а) Польща;
- б) Бразилія
- в) Канада;
- г) Південна Корея.

9. Головними чинниками економічного зростання в Південній Кореї в 60 – 80-і рр. стали:

- а) ліберальна зовнішньоекономічна політика;
- б) дешева робоча сила;
- в) запозичення закордонних технологій, насамперед із США;
- г) активна структурна політика держави.

10. „Історичний успіх” нових індустріальних країн південно-східної Азії не пов'язаний в 50 – 70-х роках ХХ ст. з:

- а) експортною орієнтованістю обробної промисловості;
- б) зведенням державного втручання до мінімуму;
- в) структурними змінами в економіці;
- г) стрімким розвитком наукомістких галузей.

11. Ліберальна модель державного регулювання економіки характерна для:

- а) Південної Кореї;
- б) Тайваню;
- в) Сінгапура;
- г) Гонконгу.

12. Негативними чинниками економічного розвитку латиноамериканських країн в 70 – 80-х рр. ХХ ст. було:

- а) зростання зовнішнього боргу;

- б) валютно-фінансова криза;
- в) зменшення капіталовкладень в національну економіку;
- г) значний державний сектор.

13. Результатами неоліберальних реформ в латиноамериканських країнах в 80 – 90-х рр. ХХ ст. стали:

- а) прогресивні структурні зрушення;
- б) зростання обсягів промислової продукції;
- в) зростання експорту високотехнологічної продукції;
- г) скорочення інфляції.

14. Реформи 80-х рр. ХІХ ст. в Мексиці не передбачали:

- а) лібералізацію цін торгівлі і виробництва;
- б) зменшення державного втручання в економічне життя;
- в) проведення протекціоністської політики;
- г) сприяння розвитку підприємництва.

15. "Економічне диво" Індії 50 – 60-х рр. ХХ ст. тісно пов'язано з:

- а) націоналізацією економіки;
- б) утворенням колективних сільських господарств;
- в) приватизацією державної власності;
- г) зростаючим імпортом капіталів.

16. Особливість переходу до ринкової економіки в Китаї пов'язана з такими процесами як:

- а) приватизація державної власності;
- б) прискорена лібералізація цін, торгівлі і виробництва;
- в) поступова трансформація директивно-планової економіки.

30. Як предмет економічного аналізу інституціоналізм висуває:

- а) сферу виробництва;
- б) сферу виробництва і обігу;
- в) економічні й неекономічні фактори;
- г) моральні фактори;
- д) суб'єктивно-психологічні фактори.

31. Які риси визначають специфіку методології інституціоналізму:

- а) незадоволення надто високим рівнем абстракції, властивим класичній і неокласичній теоріям;
- б) прагнення до інтеграції економічної теорії з іншими суспільними науками;
- в) незадоволення недостатнім емпіризмом класиків і неокласиків;
- г) надання переваг логічним науковим абстракціям;
- д) зумовленість економічного розвитку технічним прогресом

32. Поняття "ефект Веблена" характеризує ситуацію впливу споживчої поведінки на збільшення попиту у зв'язку з такими чинниками:

- а) ціни не впливають на поведінку споживачів;
- б) зниження ціни на товар сприймається покупцем як погіршення його якості;
- в) зростання рівня цін;
- г) ціни не беруться до уваги;

33. У результаті реформ Т. Веблен передбачає:

- а) зберігання пріоритетної ролі фінансових прошарків "бізнесу";
- б) перехід до "індустріальної системи";
- в) перехід до соціалістичного суспільства;
- г) збереження капіталістичного устрою;
- д) перехід до технологічної системи.

34. Відповідно до Дж. Коммонса вартість формується:

- а) витратами праці;
- б) співвідношенням попиту і пропозиції;
- в) юридичною угодою "колективних інститутів";
- г) витратами виробництва;
- д) витратами капіталу.

35. З названих нижче етапів в еволюції "капіталізму" Дж. Коммонс виділяє такі:

- а) капіталізм вільної конкуренції;
- б) грошове господарство; фінансовий капіталізм;
- в) кредитне господарство;
- г) адміністративний капіталізм.

36. Антимонопольні концепції Т. Веблена і Дж. Коммонса були вперше апробовані:

- а) до світової економічної кризи 1929 – 1933 рр.;
- б) у період "нового курсу" Ф. Рузвельта;
- в) після Другої світової війни;
- г) до Першої світової війни;
- д) у період світової економічної кризи 1929–1933 р

37. У.К. Мітчелл – родоначальник однієї з течій інституціоналізму, яка одержала назву:

- а) соціально-психологічної;
- б) соціально-правової;
- в) кон'юнктурно-статистичної;
- г) емпіричної; д) правильні відповіді 3,4.

38. Економічне вчення У.К. Мітчелла було основою:

- а) теорії граничної корисності;
- б) концепції безкризового економічного циклу;

- в) теорії еволюції Ч. Дарвіна;
- г) теорії продуктивності;
- д) теорії спадної корисності.

39. Назвіть авторів перелічених нижче теорій:

- а) трансакційних витрат;
- б) суспільного вибору;
- в) стадій економічного зростання;
- г) нового індустріального суспільства;
- д) постіндустріального суспільства.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Доведіть чи спростуйте твердження
---	--

1. Характерною ознакою економічного розвитку країн, що розвиваються є залежність від іноземного капіталу.
2. Головною статтею експорту країн, що розвиваються є промислові вироби.
3. Інформаційна революція поклала початок становлення постіндустріального суспільства.
4. Методологічною основою інституціоналізму є ортодоксальна теорія класичної школи.
5. Т. Веблен був прихильником трудової теорії вартості, за що його й назвали «американським Марксом».
6. У. Мітчелл є дослідником економічних циклів.
7. За Гелбрейтом у корпораціях владою володіє техноструктура.
8. Трансакційні витрати Р. Коуз пов'язує з використанням ринкового механізму.
9. Вирішення проблеми негативних екстерналій Р. Коуз покладає на державу.
10. Дж. М. Б'юкенен в теорії суспільного вибору застосував економічні методи до вивчення політичних процесів.

Тема 12. Економічний розвиток України в умовах радянської економічної системи та його трактування в економічній науці.

	<i>Завдання нижчого рівня</i> Знайдіть відповідність
---	--

А. «Перебудова» в економіці.	1. Система економічних, організаційних, правових та інших форм і методів управління господарською діяльністю на різних рівнях управління економікою
Б. Рада економічної взаємодопомоги.	2. Зародження на основі завершення промислової революції виробництва засобів

	виробництва.
В. Колективізація.	3. Структурні зміни в економіці СРСР на основі реорганізації господарських механізмів.
Г. «Довгі хвилі» М. Кондратьєва.	4. Централізоване всеохоплююче державне управління соціально-економічним розвитком.
Д. Господарський механізм.	5. Спосіб управління економікою за допомогою розробки обов'язкових для виконання завдань щодо виробництва і розподілу продукції та послуг.
Е. Індустріалізація.	6. Об'єктивні оцінки всіх видів ресурсів визначаються як приріст значення цільової функції при збільшенні ресурсів на одиницю.
Є. Директивний план.	7. Об'єднання в єдині масиви земельних ділянок, виділених в умовне володіння селянам.
Ж. Концепція оптимального плану.	8. Порухення пропорцій у розвитку окремих галузей народного господарства, економічних підрозділів, макроекономічних параметрів, фаз відтворення, тощо.
З. Структурна незбалансованість.	9. Інтеграційне об'єднання колишніх соціалістичних країн.
И. Адміністративно-командна система.	10. Великі цикли кон'юнктури.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Оберіть правильну відповідь
---	--

1. Індустріалізація в Україні в роки перших п'ятирічок не передбачала

- а) здійснення технічної реконструкції промисловості;
- б) забезпечення техніко-економічної незалежності СРСР;
- в) збалансований розвиток економіки;
- г) зміцнення обороноздатності країни;
- д) випередження капіталістичних країн за обсягом випуску продукції на душу населення.

2. Результатами індустріалізації стали:

- а) зміна структури господарства на користь промисловості;
- б) зростання частки важкої індустрії;
- в) переважний розвиток сировино-видобувних галузей;
- г) всі відповіді вірні;
- д) всі відповіді не вірні;

3. Наслідками колективізації в Україні стали:

- а) укріплення заможної верстви селянства ;
- б) утворення 31 тисячі колгоспів та 1000 радгоспів;
- в) модернізація сільськогосподарського виробництва ;
- г) покращення життєвого рівня населення.

4. Особливості економічного розвитку західноукраїнських земель в 20-30-х рр. ХХ ст. пов'язані з:

- а) зростанням агротехнічного рівня сільського господарства;
- б) індустріалізацією промисловості;
- в) появою виробничих кооперативів;
- г) зростанням колоніальних поселень.

5. Визначити головні події в економічному житті Західної України після приєднання до СРСР (1939 – 1941 рр.).

- а) зростання безробіття;
- б) колективізація та розкуркулення;
- в) приватизація великих підприємств;
- г) переселення населення зі Сходу;
- д) реконструкція та будівництво промислових об'єктів.

6. Напередодні другої світової війни промисловість України характеризувалась переважним розвитком галузей:

- а) текстильної;
- б) металургійної;
- в) машинобудівної;
- г) вугільної.

7. Економічна політика фашистської Німеччини на окупованих землях України передбачала:

- а) ліквідацію колгоспів;
- б) організацію хуторських господарств;
- в) ліквідацію промислових об'єктів;
- г) повернення частини підприємств колишнім власникам.

8. Втрати України за роки другої світової війни становили:

- а) 10 млн. вбитих та 2,3 млн. чоловік вивезених для примусової праці в Німеччину;
- б) знищено понад 16 тис. промислових підприємств;
- в) зруйновано понад 700 великих міст та 25 тис. сіл;
- г) збитки становили майже 1,2 трлн. крб.

9. Головним джерелом здійснення відбудови народного господарства України після другої світової війни було:

- а) власні інвестиції;
- б) кредити США;

в) репарації Німеччини.

10. Повоєнний розвиток народного господарства України характеризувався:

- а) переважним розвитком базових галузей промисловості;
- б) швидкими темпами житлового будівництва;
- в) переважним розвитком легкої та харчової промисловості;
- г) створенням нових галузей промисловості в Західній Україні.

11. Що було характерним для повоєнного розвитку сільського господарства в Україні?:

- а) скорочення оброблюваних площ;
- б) державні хлібозаготівлі за ринковими цінами;
- в) жорстка централізація та регламентація сільськогосподарського життя;
- г) високий агротехнічний рівень виробництва.

12. Результатами аграрної політики радянського уряду в Україні в 1945 – 1950-х рр. стали:

- а) голодомор на всій території України;
- б) знищення домашніх тварин, вирубування садів;
- в) зростання життєвого рівня сільського населення;
- г) знецінення сільськогосподарської продукції.

13. Хрущовські реформи (1954 – 1964 рр.) в сільському господарстві не передбачали:

- а) зниження сільськогосподарського податку;
- б) зменшення розмірів присадибних ділянок;
- в) утворення фермерських господарств;
- г) встановлення єдиної форми постачань сільськогосподарської продукції – держзамовлення за твердими цінами;
- д) реорганізацію МТС.

14. Економічне зростання 50 – 60-х рр. ХХ ст. відбувалося за рахунок:

- а) активного впровадження досягнень науки і техніки у виробництво;
- б) нарощування капітальних вкладень, матеріальних і трудових ресурсів.

15. Соціальна політика Хрущова не передбачала:

- а) скасування антиробітничого закону, що прикріплював трудящих до їхніх підприємств;
- б) зростання витрат на освіту;
- в) реалізацію програми житлового будівництва;
- г) одержання селянами „вільної” – паспорту.

16. Головними напрямками реформ О.М. Косигіна (1965 р.) були:

- а) зміни в системі планування;

- б) конверсія ГУЛАГа;
- в) впровадження методів економічного стимулювання;
- г) ліквідація існуючого господарського механізму.

17. Головною причиною згасання косигінських реформ стало:

- а) відновлення галузевого принципу управління;
- б) поєднання адміністративних та економічних методів господарювання;
- в) збереження господарського механізму притаманного командно-адміністративній системі;
- г) скорочення кількості обов'язкових директивних планових завдань.

18. Для економічного розвитку України в 70 – 80-х рр. ХХ ст. було характерно:

- а) перевага екстенсивних чинників розвитку;
- б) скорочення національного доходу;
- в) зменшення капіталовкладень;
- г) скорочення обсягів випуску промислової та сільськогосподарської продукції;
- д) підвищення якості продукції;
- е) скорочення частки важкої індустрії в структурі промисловості;
- є) неефективне використання матеріальних, сировинних та трудових ресурсів;
- ж) зростання продуктивності праці.

19. Спільність реформ на Україні в 1965 та 1987 роках:

- а) реформування директивних планів;
- б) зміна системи управління економікою;
- в) „вдосконалення господарського механізму” – зростання самостійності підприємств;
- г) руйнування командно-адміністративної системи.

20. Радикальна економічна реформа 1987 р. (перебудова) не передбачала:

- а) створення нової системи господарювання;
- б) збереження централізованого управління;
- в) використання економічних методів та демократичних засад управління;
- г) утворення різноманітних форм власності;
- д) приватизацію державної власності.

21. Що не було характерним для промислового розвитку України в 70 – 80-х рр. ХХ ст.?

- а) існування нераціональної галузевої структури;
- б) переважний розвиток легкої та харчової промисловості;
- в) незавершеність технологічних циклів;
- г) інтеграція в загальносоюзному народногосподарському комплексі;
- д) розвиток енергоємних галузей промисловості – електронної, електротехнічної, комп'ютерної, точного машинобудування.

22. В структурі експортних поставок України в 60 – 80-х рр. ХХ ст. переважали:

- а) сировина і матеріали;
- б) машини і устаткування;
- в) готова продукція;
- г) сільськогосподарська продукція.

23. Виберіть терміни, поняття і визначення, які характеризують учення представників радянської школи політекономії:

- а) суспільні фонди споживання;
- б) саморегулювання економіки;
- в) три фактори виробництва;
- г) індивідуалізм та конкуренція;
- д) об'єкт дослідження, що обмежується матеріальною сферою виробництва;
- е) метод національних рахунків, що базується на міновій концепції;
- є) балансовий метод, що базується на концепції трудових витрат;
- ж) об'єктивна природа економічних законів;
- з) основною умовою економічної рівноваги є планування народногосподарського розвитку;
- и) основною умовою становлення соціалізму є встановлення суспільної власності на засоби виробництва;
- і) вимірювання вартості через показники витрат факторів виробництва;
- ї) невтручання держави як запорука ефективної дії механізмів саморегулювання.

24. Назвіть проблеми теоретичних дискусій 20-30-х рр.:

- а) аграрні;
- б) демографічні;
- в) госпрозрахунку;
- г) світового ринку;
- д) кредиту і грошового обігу;
- е) поліпшення матеріального становища населення;
- є) методологічні й загальнотеоретичні;
- ж) відтворення, планування.

25 Хто являється автором терміну «політична економія соціалізму»:

- а) М. Бухарін;
- б) М. Вознесенський;
- в) Й. Сталін;
- г) О. Чаянов

26. Встановіть відповідність:

а) Сімейно-трудове господарство	1) А. Покритан, Л. Абалкін
б) «Великі цикли кон'юнктури»	2) О. Чаянов
в) Елементи системи виробничих відносин	3) Я. Кронрод, В. Шкредов
г) Концепція власності	4) М. Кондратьєв
д) Теорія оптимального розподілу	5) А.І. Анчишкін

- ресурсів
- е) Концепція цін оптимального плану б) Л. Кантарович, Т. Купманс
- е) Вплив НТП на економічне зростання 7) В. Немчинов, Л. Кантарович,

27. Радянська економічна думка базувалась на методології:

- а) кейнсіанства;
б) неокласики;
в) марксизму;
г) інституціоналізму.

28. Радянська економічна думка характеризується:

- а) дослідженням граничних величин;
б) використанням принципу економічного лібералізму;
в) вивченням впливу позаекономічних факторів
г) ідеологічною спрямованістю.

29. Економічну думку 20-30-х рр. представляли економісти:

- а) В.І. Ленін;
б) Є. Слуцький;
в) Л. Кантарович;
г) О. Чаянов.

30. Проявом націоналізму в українській науці було визнано роботи:

- а) С. Косіора;
б) В. Чубара;
в) М. Волобуєва;
г) М. Вознесенського

32. Політична економія соціалізму не визнавала:

- а) об'єктивного характеру економічних законів;
б) закону вартості;
в) товаром засоби виробництва та робочу силу;
г) наявність товарно-грошових відносин при соціалізмі.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Доведіть чи спростуйте твердження
---	--

1. Метою перших п'ятирічних планів було здійснення реконструкції народного господарства на базі індустріалізації.
2. В результаті індустріалізації встановились оптимальні міжгалузеві пропорції.
3. Колективізація в Україні здійснювалась на добровільних засадах.

4. Колективізація сільського господарства сприяла появі МТС.

5. Хрущовські реформи передбачали децентралізацію управління економікою.

6. Причиною згасання «косигінських» реформ є повернення до директивного управління.

7. Самим плідним періодом в розвитку радянської економічної думки з 30-40-і рр. ХХ ст.

8. Школа-аграрників Чаянова виступали за колективізацію сільського господарства.

9. Політекономія соціалізму не визнала існування товарно-грошових відносин при соціалізмі.

10. Головним законом соціалізму було забезпечення повного добробуту всіх членів суспільства і вільного всебічного розвитку особистості шляхом безперервного росту та удосконалення суспільного виробництва.

Тема 13. Формування засад ринкового господарства в Україні (90-і роки ХХ ст.)

Завдання нищого рівня

Знайдіть відповідність

А. «Шокова терапія».	1. Зміни первинних елементів рушійної сили суспільства, що включають, формування ринкової інфраструктури, зміни відносин власності, реформування законодавства та ін.
Б. Роздержавлення.	2. Система заходів, спрямованих на скасування або скорочення заборон та обмежень, контролю з боку держави в усіх сферах господарського життя.
В. Технологічна криза.	3. Співвідношення, які відбивають взаємозв'язки та взаємозалежності між окремими частинами економіки в процесі її розвитку.
Г. Лібералізація економіки.	4. Забезпечення вільного доступу вітчизняних й іноземних конкурентів до ринку, заохочення малого бізнесу й зниження бар'єрів для проникнення в галузь.
Д. «Градualізм»	5. Модель трансформації командно-адміністративної економіки в ринкову, насамперед, шляхом лібералізації економіки.
Е. Інституційні перетворення.	6. Трансформація державної власності в приватну зі зміною суб'єкта права власності.
Є. Структура економіки.	7. Морально та фізично застаріла техніко-

	технологічна база.
Ж. Тіньова економіка.	8. Специфічні активи фірм (за Нельсоном і Уінтером), перегляд яких буде здійснюватися лише за умови отримання зисків.
З. Демоніполізація економіки.	9. Невраховане виробництво та поза банківський грошовий обмін, масове приховування прибутків і невиплат податків.
И. «Рутини».	10. Модель трансформації командно-адміністративної економіки в ринкову, шляхом поступового реформування всіх сфер суспільного життя.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Оберіть правильну відповідь
---	--

1. Перехідна криза в Україні була обумовлена:

- а) кризою попиту;
- б) кризою пропозиції;
- в) кризою попиту і пропозиції одночасно.

2. Для економічної кризи 1991 – 1999 рр. в Україні не було характерно:

- а) стрімкий ріст інфляції;
- б) падіння темпів промислового виробництва;
- в) „тінізація” економіки;
- г) відсутність зовнішнього та внутрішнього боргів.

3. До задач трансформаційного періоду не відносять:

- а) макроекономічну стабілізацію економіки;
- б) лібералізацію цін торгівлі та виробництва;
- в) структурну перебудову економіки;
- г) націоналізацію промисловості;
- д) інституціональну реформу.

4. Причинами затяжної трансформаційної кризи на Україні можна вважати:

- а) відсутність концепції соціально-економічного розвитку;
- б) вибір помірно-реформістської моделі виходу з кризи;
- в) висока ступінь державного втручання в економіку;
- г) використання моделі „шокової терапії” для виходу з кризи.

5. До чинників економічного зростання в Україні протягом 2000 – 2004 рр. не можна віднести:

- а) зростання іноземних капіталовкладень у вітчизняну економіку;

- б) наявність дешевої робочої сили;
- в) фіскальне стимулювання окремих галузей з боку держави;
- г) використання інформації, інтелектуального капіталу як стратегічного ресурсу.

6. До факторів, що сповільнюють економічне зростання в Україні відносять:

- а) рівень технологічного розвитку країни;
- б) інерційність апарату державного управління;
- в) відсутність чіткої програми реформ;
- г) протиріччя рішень, що приймаються;
- д) всі попередні відповіді правильні.

7. До конкурентних переваг України слід віднести:

- а) наявність кваліфікованих трудових ресурсів;
- б) вигідне геополітичне становище;
- в) розвиток транспортної інфраструктури;
- г) високий науково-технічний потенціал
- д) все вищесказане.

8. Визначте найбільш пріоритетний напрям соціальної політики держави. Вибір поясніть.

- а) збільшення чисельності середнього класу;
- б) детінізація економіки;
- в) державне стимулювання зростання заробітної плати;
- г) збільшення трансфертів;
- д) забезпечення прискореного розвитку медицини, культури, освіти.

9. Які заходи в новій стратегії доходів української держави вважаються найбільш важливими:

- а) державне стимулювання прискореного зростання заробітної плати;
- б) детінізація доходів;
- в) розширення сектору приватних власників;
- г) забезпечення випереджаючого розвитку соціальних інститутів (освіти, медицини, культури).

10. Пріоритет в надходженні іноземних інвестицій в останні роки належить:

- а) машинобудуванню;
- б) фінансовій діяльності;
- в) металургії;
- г) оптовій торгівлі та посередницькій діяльності в торгівлі.

11. Найбільш вагомими торговельними партнерами України є:

- а) Китай;

- б) Турція;
- в) Росія;
- г) Білорусь;
- д) Німеччина.

12. Однією з основних цілей роздержавлення і приватизації власності є:

- а) перехід до світових цін;
- б) подолання дефіциту державного бюджету;
- в) створення конкурентного середовища в економіці;
- г) зниження загального рівня цін.

13. Показниками результативності життя є:

- а) індекс цін;
- б) рівень життя населення;
- в) рівень пенсій;
- г) рівень мінімальної заробітної плати;
- д) тривалість життя.

	<i>Завдання вищого рівня</i> Доведіть чи спростуйте твердження
--	--

1. Перехідна економіка означає перехід від ринкової до змішаної економіки.
2. Структурні диспропорції в Україні пов'язані з трансформаційним періодом.
3. Реформування в сфері сільського господарства передбачали створення фермерських господарств.
4. Грошова реформа в Україні забезпечила валютну та цінову стабілізацію.
5. За роки незалежності України було створено досконалу законодавчу базу.
6. Одним із головних чинників економічного зростання в Україні є технологія і організація виробництва.
7. Тривалість трансформаційної кризи в Україні обумовлена, насамперед, інституційним вакуумом.
8. Приватизація державної власності була націлена на покриття бюджетного дефіциту.
9. Лібералізація цін торгівлі та виробництва привела до кризи неплатежів та стрімкого росту інфляції.
10. Прихильники градуалістського підходу рекомендують активне втручання держави в фінансову сферу та жорстке регулювання діяльності фінансових посередників.

БІБЛІОГРАФІЯ

1. Історія економічних учень [Текст] : підручник. У 2-х ч. / під ред. В. Д. Базилевич – 2-ге вид. випр. – К. : Знання, 2005. – Ч.1. – 567 с.; Ч.2. – 567 с.
2. Лановик, Б. Д. Економічна історія України і світу [Текст] : підручник / Б. Д. Лановик, З. М. Матисякевич, М. Р. Матейко. – К. : Вікар, 2002. – 477с.
3. Мазурок, П. П. Історія економічних учень у запитаннях і відповідях [Текст] : навч. посібник / П. П. Мазурок. – К. : Знання, 2004. – 477 с.
4. Мочерний, С. В. Історія економічних вчень (сучасна економічна думка) [Текст] : навч. посібник / С. В. Мочерний, М. В. Довженко. – 3-тє вид. – Львів : Новий світ 2000, 2006. – 488 с.
5. Тимочко Н.О. Економічна історія [Текст]: навч.-метод. посібник для самост. вивч. дисц. / Н.О. Тимочко, О.А. Пучко. – К.: КНЕУ, 2006, –216 с.
6. Ушакова Н. Г. Історія економіки та економічної думки [Текст]: інформ.-метод. збірка / Н.Г. Ушакова, Л.М. Зарецька. – Харків: ХДУХТ, 2007. – 188 с.
7. Ушакова, Н. Г. Історія економіки та економічної думки [Текст] : навч. посібник в 2 Ч. / Н. Г. Ушакова, Л. М. Зарецька. – Х. : ХДУХТ, Ч.1. – 2010. – 186 с.; Ч.2 – 2011, –223 с.
8. Ходзінський, К. Г. Економічна історія України та провідних країн світу [Текст] : навч. посібник / К. Г. Ходзінський, П. П. Мазурок. – Львів : Магнолія Плюс; видавець СПДФО «В. М. Піча», 2006. – 488 с.
9. Черкашина, Н. К. Економічна історія [Текст] / Н. К. Черкашина. – К.: ЦУЛ, 2002. – 192 с.
10. Юхименко, П. І. Економічна історія [Текст] : навч. посіб. /П. І. Юхименко – 2-ге вид. стереотипне. – К. : Вікар, 2006. – 341 с.
11. Юхименко, П. І. Історія економічних вчень [Текст] : навч. посібник / П. І. Юхименко, П. М. Леоненко . – К. : Знання-Прес, 2000. – 514 с.

Навчальне видання

Зарецька Лілія Миколаївна

**ІСТОРИЯ ЕКОНОМІКИ ТА ЕКОНОМІЧНИХ ВЧЕНЬ
ТЕСТОВИЙ ТРЕНІНГ**

Підп. до друку р., Формат 60×84 1/16. Папір офсет. Друк. офс. Умов. друк.
арк. 5,4 Тираж 50 прим. Зам №

Видавець та виготовлювач
Харківський державний університет харчування та торгівлі
61051 Харків, вул. Клочківська, 333
Свідоцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 2319 від 15.10.2005 р.

тема	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
А	3	6	8	5	8	3	6	4	3	6	6	3	5
Б	4	4	6	6	4	10	4	7	5	8	8	9	6
В	5	5	7	9	6	7	9	9	7	4	10	7	7
Г	6	10	9	10	1	8	1	8	9	7	9	10	2
Д	1	1	5	4	9	1	7	1	1	1	2	1	10
Е	2	8	3	1	7	9	10	3	8	5	4	2	1
Є	7	9	10	11	5	4	3	10	10	10	1	5	3
Ж		2	1	2	3	2	2	2	6	9	3	6	9
З		7	4	7	10	5	8	6	2	2	5	8	4
И		3	2	3	2	6	5	5	4	3	7	4	8
І				8									

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	-	-	+	+	-	-	+	-	+					
2	+	-	-	-	-	-	+	-						
3	-	-	+	+	-	-	+	+	-					
4	-	+	-	+	-	-	-	-	+	-	-	+	-	+
5	+	+	-	-	+	+	-	-	-					
6	+	-	-	+	+	-	+	+	+	-	-	+		
7	-	+	-	-	+	-	+	-	+	-				
8	-	-	-	+	-	+	+	-	+	+				
9	-	-	-	-	+	+	-	+	-	+				
10	-	+	-	-	+	-	+	+	-	-				
11	+	-	-	-	-	+	+	+	-	+				
12	+	-	-	+	+	+	-	-	-	+				
13	-	-	+	-	-	-	+	-	+	+				

Тестовий тренінг

тема	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
А	3	6	8	5	8	3	6	4	3	6	6	3	5
Б	4	4	6	6	4	10	4	7	5	8	8	9	6
В	5	5	7	9	6	7	9	9	7	4	10	7	7
Г	6	10	9	10	1	8	1	8	9	7	9	10	2
Д	1	1	5	4	9	1	7	1	1	1	2	1	10
Е	2	8	3	1	7	9	10	3	8	5	4	2	1
Є	7	9	10	11	5	4	3	10	10	10	1	5	3
Ж		2	1	2	3	2	2	2	6	9	3	6	9
З		7	4	7	10	5	8	6	2	2	5	8	4
И		3	2	3	2	6	5	5	4	3	7	4	8
І				8									

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
1	-	-	+	+	-	-	+	-	+					
2	+	-	-	-	-	-	+	-						
3	-	-	+	+	-	-	+	+	-					
4	-	+	-	+	-	-	-	-	+	-	-	+	-	+
5	+	+	-	-	+	+	-	-	-					
6	+	-	-	+	+	-	+	+	+	-	-	+		
7	-	+	-	-	+	-	+	-	+	-				
8	-	-	-	+	-	+	+	-	+	+				
9	-	-	-	-	+	+	-	+	-	+				
10	-	+	-	-	+	-	+	+	-	-				
11	+	-	-	-	-	+	+	+	-	+				
12	+	-	-	+	+	+	-	-	-	+				
13	-	-	+	-	-	-	+	-	+	+				

Модуль

Модуль 1

№п п	3	4	5	6	7
1	б	-	б	в	гваб
2	авдєзі	б	б	б	в
3	агєє	аг	в	а	вгд
4	авд	в	бг	бв	а
5	в	ав	багв	в	в
6	в	г	бв	б	б
7	бвд	в	б	в	в
8	б	аг	вг	бвд	г
9	б	в	а	б	в
10	бг	аб	б	вгба	а
11	аг	вг	б	абвб	в
12	а	аг	б	Б) м; д) р	б
13	аг	ав	а	в	г
14	вд	в	б	вгдж	вд
15	а	г	г	б	а
16	в	в	в	ав	б
17	бг	ав	б	в	ад
18	г	бг	б	в	дєєж
19	г	г	б	бгєє	г
20	єє	аг	б	в	гвба

Модуль 2

№п п	3	4	5	6	7
1	г	б	в	б	г
2	Г,д	г	а	в	А,г
3	в	а	б	в	13254
4	а	г	б	в	г
5	в	Б г	в	г	А г
6	Б в є	а	А в д	В д	бв
7	бвг	в	в	в	аг
8	в	аг	абв	в	аг
9	б	б	а	вд	б
10	в	д	в	в	а
11	а	г	б	г	г
12	5 відповід	д	д	г	ММДД
13	гвадб	б	б	в	б
14	в	б	КБГБ	а	з
15	д	в	г	г	аг
16	б	г	абдєі	б	аг
17	г	а	вдбаг	ав	авд
18	д	в	вєж	в	вг
19	б	д	ВЮВДЮВ	г	бг
20	д	д	г	аг	в